Publicație lunară editată de DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY

DACIA
magazin

Director fondator: Dr. Napoleon Săveanu

Nr. 30 - martie 2006

Din Marea Dunăre Mamă s-a născut cea mai veche civilizație europeană

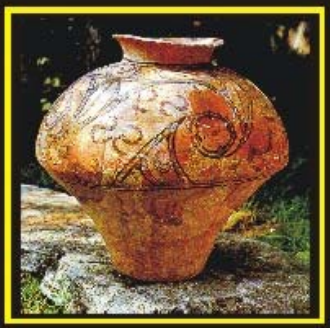

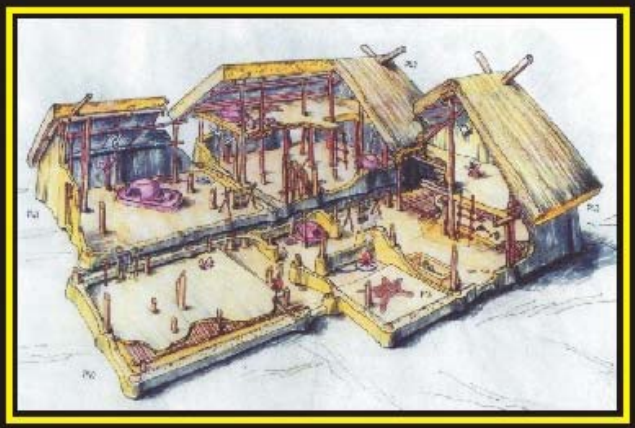

Revistă distinsă cu PREMIUL DE EXCELENȚĂ al ARP 2006

EDITORIAL

UN FLUTURE PE LAMPA ...LUI ILICI

de Vladimir Brilinsky

Prin bunăvoința unor prieteni, am primit un articol apărut în Flacăra lui Adrian Păunescu, semnat de Paul Everac. Este Paul Everac același personaj, autor al unei piese de teatru Un fluture pe lampă și același personaj care a participat la două din Congresele de Dacologie organizate la București, la hotelul Intercontinental. Venea pe atunci maestrul, însoțit de o cohortă de lachei, ce aveau misia să-i facă simțită prezența printre invitați. Era de fiecare dată primit cu ospitalitate și cu onorurile cuvenite. Stătea maestrul cât stătea, adică până se servea masa, se ștergea la gură, mai strângea câteva mâini și pleca potolit și mulțumit că a mai ieșit odată în lume.

Greu de precizat ce l-a făcut pe același Paul Everac, (sau poate o fi devenit între timp altul), s-o cotească brusc… și dintr-o dată, să i se căşuneze pe congresele de dacologie, pe doctorul Săvescu și pe ideile acestuia. Nu comentăm murdarele și lipsitele de logică atacuri la persoană, atacuri presărate cu niște cuvinte care nu au nimic a face cu condiția de intelectual pe care maestrul o revendică. Ne oprim însă asupra imaginii pe care Everac o fabrică în cel mai comunist mod cu putință, vorbind de ceea ce găsește de fapt Traian la cotropirea Daciei. **Ce găsea el aici? Tăbliţele de la Tărtăria, vase şi cioburi cât de cât înflorate, dar nici o aşezare epatantă, câteva cetăți pe creste de dealuri, piloni retezați ai unor sanctuare de rit necunoscut, un zeu a cărui vagă doctrină se lasă mai mult ghicită, nici un vers, nici un teatru, nici o lege, nici o urbea sau, mă rog, câteva la modul rudimentar, nici o limbă inscripționată… N-o să ne ruşinăm nicicând de această mamă (matrice) săracă, înapoiată, dar jefuitorul roman presupusul tată ne-a dat o asemenea zestre încât trebuie să fie cineva cel puțin nebun s-o denege… Noi însă nu suntem dispuși să ne vindem pe tata Traian doar ca să-I facem plăcere lui nenea Napoleon cu toate brânzoaicele lui altfel savuroase.**

Aceasta era Dacia în viziunea tragicomicului nostru autor, săracă și înapoiată. Nu contează pentru el că Sarmisegetusa nu are pereche în lume, că Zamolxis a dat lumii primele legi, nu contează că civilizația și bogăția Daciei făceau legea printre culturile antichității. Contează că, dacă nu aveau teatre, dacii erau niște înapoiați și niște sărăntoci. **Contează că noi însă nu-l vindem pe tata Traian**. Care noi? Nu știm. Tot așa cum nu știm în numele cărui grup sau cărei etnii vorbește distinsul cărturar. Cine or fi acei noi, ar fi interesant de aflat. La fel de interesant de știut ar fi, când acesta a fost sincer? Când înfuleca la Intercontinental, împreună cu suita sa, din porțiile de mâncare gratuită(pe care le copios le invocă în proletarul său articol) sau acum când bălăcărește și jignește neasemuita civilizație a dacilor și pe cei ce îndrăznesc să o scoată la lumină? Poate că, dacă dacii ar fi avut teatre în care să fie prezentate piesele maestrului ar fi fost totul în regulă. Dacă strămoșii noștrii călătorind în timp, probabil ar fi citit prestigioasa publicație de cultură România Literară atunci ar fi renunțat să pună în scenă așa ceva. Aici, Paul Everac este descris ca (citat) **o persoană fără operă, sau mai bine spus, cu o operă bună pentru spectacolele de cămine culturale de acum 30 de ani…autor de piese ideologizate până la absurd care-şi scria dialogurile complet idioate, având tezele partidului într-o mână şi operele lui Ceauşescu în cealaltă…stalinistul care a transformat televiziunea publică (unde a fost director o nefericita perioadă n.a) într-un recipient colector al dejecțiilor sale intelectuale**. Vom pune punct, tot cu un citat, din revista Familia, care ne dezvăluie substraturile atacului semnat Everac **«Disidentul» Everac, o dată cu piesa Un fluture pe lampă, a dat semnalul infierării cu mânie proletară a exilului românesc… Oricât ar vrea respectivul domn să se prezinte «mai curat, mai uscat», nimeni din breaslă nu uită răul pe care l-au făcut dezbaterii de idei, din şi din jurul teatrului românesc, denunțurile polițienești pe care dramaturgul le adresa, pe față ori pe căi ocolite, autorităților comuniste**.

Acum diagnosticul domnului Everac este clar, **reminiscențe comuniste cronice, ireversibile, transmisibile şi extrem de dureroase, fără posibilitate de tratare**.

GENERALII LUI DECEBAL

Dan Oltean

Decebal cu generalii săi in scena păcii de la 102

Erori istoriografice

În istoriografia românească de pînă acum referitoare la războaiele daco-romane din 101-102 şi 105-106 există două erori de interpretare, credem noi, majore. Mai întîi ambele războaie sunt prezentate ca nişte acţiuni militare purtate între liderii celor două armate. Fie se vorbeşte în mod exclusivist despre armatele dacice sau romane care s-au ciocnit în cele două confruntări, fie accentul trece subit pe conducători: pe Decebal sau pe Traian

Nici un studiu serios nu s-a ocupat de intermediari. Nici un studiu nu a abordat în mod exhaustiv situaţia şi rolul generalilor daci sau romani din cele două războaie. Astfel, s-a creat o impresie falsă că responsabili de toate acţiunile militare desfăşurate la nord de Dunăre este doar Decebal sau doar Traian. Unul din obiectivele acestui studiu este tocmai acela de a analiza datele istorice care există despre generalii din tabăra dacică şi de a acoperi într-o oarecare măsură golul nefiresc care s-a ivit între soldaţii lui Decebal şi rege din interpretările istorice.

A doua eroare majoră este aceea de a despărţi în mod absolut acţiunile militare din războaiele 101-102 şi 105-106, de cele ulterioare, de cele purtate de dacii din provincia Dacia şi din afara ei împotiva cotropitorilor romani. Mai ales dacii din afara provinciei cucerite poartă acelaşi tip de agresiuni între anii 117-270 ca şi dacii din regatul lui Decebal, înainte ca acesta să fie cucerit de romani.

La fel cum dacii din regatul care-şi avea capitala la Sarmizegetusa Regia treceau în repetate rînduri Dunărea îngheţată şi pustiau ţinuturile romane de la sud de fluviu ucigînd guvernatorii provinciilor romane, tot aşa procedau şi dacii din afara provinciei create de romani pe teritoriul fostului regat dacic. Dacii din Maramureş, Crişana, nordul şi centrul Moldovei atacau în momentele de criză ale imperiului producînd devastări de amploare. În plus, aceste adevărate invazii dacice în provincia întemeiată de Traian au dus la uciderea a nu mai puţin de doi guvernatori ai Daciei romane.

Al doilea obiectiv al studiului nostru este acela de a trasa o firească legătură de continuitate între acţiunile generalilor daci, conduşi de Decebal, din timpul războaielor cu romanii şi cele ale dacilor de după anul 117. În mod nesesar luptele dacilor dintre 117-270 au fost purtate tot de generali. O parte dintre aceşti conducători au iniţiat "războiul dacic" din 117-118, iar ulterior luptele împotriva romanilor au fost conduse de urmaşii acestor bravi generali.

Pînă acum a existat la nivelul interpretărilor istorice româneşti o teorie unilaterală, preluată probabil din şcoala ardeleană, care punea accentul doar pe rezistenţa romană din Dacia şi care accentua doar perioadele de aşa-zisă pace ori prosperitate. Nimeni nu şi-a pus problema asupra suferinţelor provocate de aceste invazii repetate ale dacilor necuceriţi şi mai ales nimeni nu a dorit să explice cine i-a condus pe aceşti daci în luptele lor împotriva imperiului. Una dintre invaziile dacice din imperiu, cea din 170, ajunge pînă în apropierea Atenei. Au fost aceşti daci din 170 nişte troglodiţi, nişte jefuitori, conduşi de "nimeni" aşa cum încearcă să sugereze istoriografia de nuanţă latinistă sau dimpotrivă: trupele lor au fost bine organizate, bine înarmate şi conduse de nişte militari profesionişti? Noi credem că răspunsul la aceste întrebări nu poate fi decît unul pozitiv, cu atît mai mult cu cît la un interval destul de scurt de timp alţi doi daci, care se remarcă datorită faptelor de arme, ating funcţii înalte în ierarhia militară şi administrativă a imperiului. Este vorba de Regalianus şi de Galerius care devin împăraţi romani.

Decebal ca general

Înainte de a ajunge unul dintre cei mai importanţi regi ai Daciei şi de a veghea de la Sarmizegetusa Regia destinul Daciei, Decebal a fost unul dintre cei mai iscusiţi generali ai acestor meleaguri. Datorită abilităţilor sale militare el a ucis nu mai puţin de doi generali romani şi a distrus legiunile comandate de aceştia.

Iordanes, în lucrarea Getica *ne*

aminteşte despre acţiunea fulgerătoare purtată împotriva Moesiei, prilej cu care însuşi guvernatorul Oppius Sabinus este ucis. Guvernatorul, cel care avea comanda militară a majorităţii trupelor din Moesia este prins de daci şi decapitat. Această operaţiune condusă de generalul Decebal se petrecea undeva prin anul 85. Acum regele Duras îi cedează tronul lui Decebal, iar aceasta devine rege. În continuare Decebal poartă tratative cu împăratul Domiţian şi îi cere în batjocură, pentru a fi de acord cu pacea ,"doi oboli de locuitor roman".

Evident, confruntările nu se opresc, dimpotrivă, Domiţian îl trimite pe generalul Cornelius Fuscus, în primăvara anului 87, să-l atace pe Decebal chiar la el acasă. Confruntarea se produce la Tapae, iar romanii sunt pur şi simplu exterminaţi. Cornelius Fuscus este şi el ucis, iar trofeele luate de daci de la romani vor fi găsite de aceştia în cetăţile dacice din Munţii Orăştiei şi vor fi recuperate abia în anul 102. Prin urmare, Decebal ajunge rege datorită calităţilor sale de militar şi de strateg. Înainte de a antrena întreaga forţă a imperiului roman împotriva sa el bate legiunile atît pe propriul lor teren, cît şi în Dacia, ucide doi generali romani şi obţine de la Domiţian o pace favorabilă în urma căreia a primit "meşteri pricepuţi în cele mai diferite meserii folositoare şi în timp de pace şi în timp de război" (Dio Cassius, Istoria romană*, 67, 7)*

*Portretul de general al lui Decebal este zugrăvit cu acurateţe de acelaşi Dio Cassius. El cuprinde însuşirile pe care le-au surprins romanii din timpul luptelor pe care Decebal le poartă cu generalii lui Domiţian. Iată binecunoscutul portret pe care cu siguranţă au încercat să şi-l apropie şi generalii lui Decebal, după ce acesta a devenit rege: "om cu mare pricepere în treburile războaielor, cu mare iscusinţă şi în executarea operaţiunilor de luptă. Ştia foarte bine cînd să se retragă, era meşter în a întinde o cursă şi în a cîştiga victoria în luptă, iscusit cînd era cazul să profite din plin de victorie sau cînd era în folosul lui să părăsească bătălia, dacă se simţea în inferioritate. Aceste însuşiri au făcut din Decebal pentru multă vreme un adversar al romanilor demn de temut" (*Istoria romană, *67, 6).*

Generalii Vezinas şi Diegis

După ce Decebal ajunge rege la Sarmizegetusa Regia, el nu mai participă direct în cadrul luptelor cu romanii, aşa cum o făcea în anii 85-87, ci îi trimite în lupte ori la tratative pe reprezentanţii săi. Cu acest prilej, în contextul confruntărilor cu armatele lui Domiţian, cunoaştem numele a doi generali daci, precum şi faptele lor.

*În anul 89 armatele lui Domiţian reiau ofensiva împotriva dacilor, chiar la nord de Dunăre. Cu acest prilej generalul Tettius Iulianus poartă un răsunător succes împotriva generalului dac Vezinas. Ca urmare a acestei victorii, pentru a cinsti memoria lui Domiţian, la Roma se ridică un trofeu dacic. Acest monument lucrat în marmură a fost aşezat în cursul evului mediu lîngă treptele Capitoliului. Generalul Vezinas se pare că a suferit o înfrîngere usturătoare întrucît a fost nevoit să se ascundă şi să se prefacă mort. Numele şi faptele acestui general al lui Decebal le cunoaştem din opera lui Dio Cassius care ţine să precizeze că la Tapae: "...Vezinas, cel care era mîna dreaptă a lui Decebal. Deoarece nu poate scăpa cu fuga, arătîndu-se viu, s-a prefăcut că este mort, căzînd la pămînt, şi prin acest şiretlic se furişă noaptea, fără să fie văzut" (*Istoria romană, *67, 10).*

Vezinas este, iată, unul din generalii mai puţin norocoşi ai regelui Decebal care a pierdut bătălia de la Tapae din anul 89 şi se preface mort ca să poată scăpa. Nu ştim ce s-a întîmplat ulterior cu acest general. În orice caz soarta lui nu putea fi una fericită, el pierzînd în mod ruşinos o bătălie în acelaşi loc în care regele Decebal i-a biruit pe romani într-un mod categoric.

Un alt general din tabăra lui Decebal, al cărui nume a răzbit pînă la noi, de data aceasta descris de istoricii antici într-o manieră pozitivă, este Diegis. Acest general l-a reprezentat pe Decebal la tratativele de încheiere a păcii cu Domiţian. Se pare că acest Diegis ajunge pînă la Roma, fiind trimis de Domiţian, pentru a exprima cuvîntul regelui dac. Toate aceste informaţii le avem iarăşi din Istoriile *lui Dio Cassius: "Decebal...îl trimite pe Diegis, cu...de oameni, pentru a-i preda armele şi cîţiva captivi. După terminarea ceremoniei Domiţian aşează pe capul lui Diegis o diademă..."(cartea 67, 7). Din toate aceste descrieri antice reiese că Diegis, pe lîngă faptul că putea să predea arme, deci că era un militar, un general, avea şi abilităţi diplomatice. Numai un asemenea diplomat putea să încheie, în contextul luptelor dintre Domiţian şi Decebal, o pace atît de favorabilă, în urma căreia dacii au putut primi meşteri şi subsidii din imperiu.*

Abilul Diegis face jocul lui Domiţian şi acceptă provocarea de a se duce la Roma: "…iar la Roma trimise, printre alte trofee, în calitate de învingător, şi o solie din partea lui Decebal, împreună cu o scrisoare…" (cartea 67, 7).

Cărţile lui Dio Cssius ne spune cîteva nume de generali romani din tabăra lui Domiţian împreună cu faptele lor de arme şi cîţiva generali din tabăra lui Decebal precum şi faptele lor. Îi avem astfel de o parte pe Oppius Sabinus şi pe Cornelius Fuscus ca generali romani perdanţi, iar pe Tettius Iulianus ca pe un general victorios; de cealaltă parte îl avem pe Decebal ca general biruitor, apoi pe abilul Diegis şi în sfîrşit pe mai puţin norocosul general Vezinas. Acesta este un tablou sumar al confruntărilor dintre regele Decebal şi împăratul Domiţian, precum şi între generalii daci şi romani pentru anii 85-89. Din păcate, însă pentru istoria noastră militară Dio

Trofeu încarcat cu stindardele și prapurii dacilor

Cassius nu aminteşte absolut nici un nume de general dac din perioada războaielor 101-102 şi 105-106. Aflăm în schimb numele a cîtorva generali din tabăra lui Traian.

Cîți generali a avut Decebal?

Pentru a evita aceste neajunsuri legate de lipsa documentelor scrise despre istoria dacilor, vom apela cu generozitate la alte izvoare istorice. Este vorba de Columna de la Roma, pe scenele căreia se deapănă în limbajul ideologic specific Imperiului scenele bătăliilor purtate de cotropitori la nord de Dunăre.

Din analiza acestor scene cu mesaj propagandistic, artistic şi istoric se pot desprinde, credem noi, cu destulă uşurinţă numărul de unităţi militare pe care le avea la îndemînă Decebal. Ne vom referi doar la scenele din primul război, cel din 101-102, căci numai acolo apar acele stindarde specifice unităţilor militare antice.

Avem aşadar la îndemînă toate scenele (77 la număr) din primul război, cît şi scena Victoriei (nr. 78) în care apar cele două trofee încărcate cu armele şi stindardele dacice. Vom proceda, prin urmare, la numărarea prapurilor (însemne de pânză de formă dreptunghiulară) şi a balaurilor (dracones – binecunoscutele stindarde cu cap de lup şi trup de şarpe). Din scena bătăliei de la Tapae (nr. 24), unde apar primii prapuri şi primii balauri şi pînă în scena 75 unde apar ultimii, avem nu mai puţin de 5 prapuri şi 9 balauri. În schimb, în ultima scenă cu care se încheie reprezentarea războiului din 101-102, avem de o parte şi de alta a zeiţei Victoria, aşezate pe cele două trofee 4 prapuri şi 8 balauri.

Noi credem că aceste cifre sunt reale şi că acesta era numărul unităţilor militare conduse de Decebal, întrucît acest număr de 12 este confirmat de numărul căpeteniilor care stau în preajma regelui dac din scena păcii. În cea mai amplă scenă care ilustrează primul război dintre daci şi romani găsim plasaţi între Traian şi Decebal 12 nobili sau pileati. Trei dintre aceştia stau chiar lîngă împăratul roman, avînd probabil funcţii diplomatice. Ei au înlesnit poate această pace. Un grup masiv format din 9 căpetenii stau chiar în faţa lui Decebal, cu privirea îndreptată spre grupul de generali romani din preajma lui Traian.

Această scenă amplă este aproape simetrică: în jurul lui Traian, mai precis în spatele său, stau generalii romani, iar în partea dreaptă a scenei stă Decebal, în picioare, avînd în faţa sa un grup de 12 nobili. Această scenă a păcii redă ce s-a întîmplat în vara-toamna anului 102 între cele două armate. Decebal, însoţit de cei 12 generali încheie un tratat de pace cu armata romană.

Concluzia firească care se desprinde din analiza scenei Victoriei şi a scenei Păcii este că Decebal a avut 12 corpuri de armată, dovadă fiind stindardele formate din cei 4 prapuri şi cei 8 balauri; conduse de 12 generali, dovada constînd în numărul de nobili aflaţi în jurul său. Explicaţia faptului că pe scenele luptelor de pe Columnă avem un număr mai mare de stindarde, cu unul pentru fiecare tip, rezidă poate în repetarea lor în una din scene.

În urma acestor analize privind simbolismul scenelor de pe Columnă putem susţine că numărul generalilor pe care i-a avut Decebal la dispoziţie este de 12. Faptul că avem două tipuri de stindarde înseamnă implicit existenţa a două tipuri de armate. Unele erau de infanterie, altele de cavalerie. Din păcate, în actualul stadiu al cercetărilor, nu putem şti cîţi soldaţi avea un asemenea corp de armată. În cazul în care am afla astfel de date am putea cunoaşte şi de cîţi soldaţi dispunea regele Decebal în timpul războaielor cu romanii.

În tabăra cealaltă, Traian a avut la dispoziţie tot 12 legiuni. Patru legiuni au fost aduse din Pannonia, trei din Moesia Superior, două din Moesia Inferior şi una din Germania. Pentru războaiele cu dacii au fost recrutate încă două legiuni. Este vorba de II Traiana Fortis şi de XXX Ulpia Victrix. Alături însă de cele 12 legiuni, armata romană era formată din încă 16 alae şi 61 de cohorte cărora li s-au adăugat trupe pe palmyrieni, sirieni, mauri, germani, etc., şi astfel în pofida similitudinilor iniţiale armata romană o depăşea numeric pe cea dacică.

Răzbunarea generalilor lui Decebal

Ar fi o gravă eroare să credem că toţi generalii lui Decebal au avut acelaşi destin tragic ca şi regele lor în vara anului 106. În mod sigur cîţiva generali daci au căzut în luptele pentru apărarea Sarmizegetusei Regia, iar alţii au fost probabil capturaţi de romani. Aceştia din urmă au fost duşi la Roma pentru a fi prezenţi în cortegiul triumfal. Prezenţa lor o simţim şi astăzi în capitala Italiei. Ei au fost mereu actuali la Roma fiind ipostaziaţi de uriaşele statui din Forul lui Traian, statui mutate apoi pe arcul lui Constantin. Aduşi în 106 în calitate de prizonieri la Roma, generalii lui Decebal, prin urmaşii lor, ajung generali ai armatei romane, iar doi dintre ei vor fi proclamaţi chiar împăraţi. Primul general de origine dacică ajuns împărat este Regalianus în anul 258, al doilea fiind Galerius, devenit împărat în 305.

Între primul general dac dus la Roma ca prizonier şi primul general dac ajuns la Roma împărat se deapănă fără

încetare răzbunarea urmaşilor lui Decebal.

Cei mai mulţi însă din generalii lui Decebal au trecut munţii în Moldova ori s-au îndreptat spre nord, spre Maramureş ori Crişana de unde vreme de peste 200 de ani, prin urmaşii lor, au iniţiat şi condus atacuri sîngeroase asupra trupelor romane din provincia Dacia.

Dacia a gemut sub loviturile nemiloase aplicate de aceşti bravi ostaşi. Provincia este pur şi simplu devastată de cel puţin trei ori (117-118; 167-170; 245-247). În faţa acestor forţe provincia Dacia orbitează în interiorul imperiului doar 164 de ani, în comparaţie cu alte provincii în care dominaţia romană se întinde pe 300-400 de ani. Tactica trupelor dacice conduse la început chiar de generalii lui Decebal a fost în linii mari aceeaşi pe care o folosea Decebal atunci cînd era general şi cînd în repetate rînduri trecea Dunărea pentru a ataca provincia Moesia. Generalii daci acţionează prin atacuri fulgerătoare, în momentele de criză ale imperiului, antrenînd în luptele lor neamurile ostile romanilor. Pentru a nu putea fi atacaţi de romani în Moldova, Maramureş, Crişana, dacii nu-şi mai ridică cetăţi din piatră de genul celor din Munţii Orăştiei. Acestea ar fi canalizat întreaga forţă a legiunilor

Scena finală a razboiului de la 102 cu trofeele zeiţei Victoria

din provincia Dacia.

Tactica era să nu poţi fi atacat în propria ţară, dar să poţi ataca duşmanul la el acasă. Folosind această tactică generalii daci au distrus în mai multe rânduri oraşele romane din provincie: Ulpia Traiana, Apulum, Tibiscum, Potaissa, Porolissum, etc. Prima mare răzbunare a generalilor daci s-a produs în 117-118 cînd provincia era să fie abandonată de romani.

a) "războiul dacic" *(117 –118 d. Chr.)*

Aşa este numită marea invazie a dacilor din afara provincie, combinată cu o răscoală a dacilor din interior. Ştirea despre acest război dacic a ajuns pînă în Egipt, căci tocmai de acolo provine un papirus care cataloghează faptele petrecute la nord de Dunăre ca pe un război iniţiat de daci. Generalii lui Decebal, refugiaţi dincolo de munţi, au aşteptat 11 ani acest moment al răzbunării. Prilejul l-a oferit criza care a intervenit în imperiu odată cu moartea lui Traian şi problema succesiunii la tron.

*În luptele cu dacii moare chiar guvernatorul provinciei: Iulius Quadratus Bassus. După ce problema succesiunii se rezolvă în favoarea lui Hadrian, acesta intenţionează să abandoneze Dacia, la fel cum a procedat cu celelalte provincii create de Traian: Asiria, Mesopotamia şi Armenia. Eutropius povesteşte despre aceste evenimente: "Hadrian a rechemat legiunile din Asiria, Mesopotamia şi Armenia…În ceea ce priveşte Dacia, prietenii l-au convins să nu facă acelaşi lucru" (*Breviarum…*VIII, 6, 2). Dezastrul produs de "războiul dacic" este atît de mare încît el ameninţă să se extindă şi în sudul Dunării.*

Hadrian venind în Dacia pentru a treia oară (participase în calitate de general la ambele războaie dacice) porunceşte să fie distrusă suprastructura podului lui Apollodor pentru ca dacii să nu poată trece în Moesia. O altă măsură luată de împărat este aceea de a părăsi sudul Moldovei şi întreaga Muntenie şi să retragă graniţa provinciei pe Olt. Pentru a împărţi cît mai echilibrat trupele militare şi administraţia, Hadrian creează două provincii în loc de una: Dacia Inferior şi Superior.

Fiindcă situaţia nu s-a calmat deplin după 118 împăratul revine a 4-a oară în Dacia pe care o divizează iarăşi: creează încă o provincie (Dacia Porolissensis). Cine au fost aceşti daci care aproape au reuşit să răstoarne stăpînirea romană din Dacia şi mai ales: care era numărul lor? Vom răspunde indirect la această întrebare prin analiza numărului de daci care au fost recrutaţi din provincia romană de Traian şi Hadrian şi trimişi în cele mai îndepărtate colţuri ale imperiului: Britannia, Pannonia, Moesia, Syria sau Cappadocia. Inscripţiile descoperite în aceste unghere ale imperiului atestă peste 11 trupe de cavalerie sau de infanterie alcătuite din daci. Toate poartă numele Dacorum.

Deşi numărul total de daci recrutaţi din provincie nu avem cum să-l aflăm cu exactitate, luând în calcul numai aceste trupe, pentru care există inscripţii, ajungem la peste 10 000 de daci. Cu alte cuvinte, dintr-o provincie peste care au trecut două războaie crunte, împăraţii romani, pe durata a două decenii, reuşesc să mai recruteze încă 10 000 de militari daci. Întrebarea firească este: cîţi militari daci existau în teritoriile necucerite de romani? De cîţi militari au dispus generalii daci pentru războiul din 117-118? Noi credem că de un număr cel puţin dublu.

Atacul din 117-118 a fost purtat asupra Daciei romane de cel puţin de 20000 de daci şi probabil de încă tot atîţia iazigi şi sarmaţi roxolani în calitate de aliaţi. Numai o forţă militară comparabilă cu cea romană putea să pustiiască în acest fel provincia, să-i ucidă guvernatorul şi să ameninţe cu trecerea Dunării.

•

(continuare în numărul viitor)

DECEBAL SUNTEM NOI

Mariana Terra

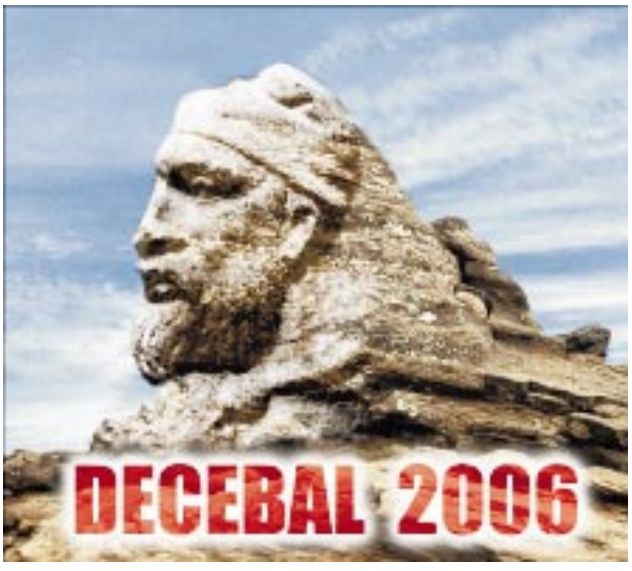

A fost odată, dar nu ca niciodată…
E o poveste spusă pe şoptite, greu.
A fost o țară-n soare mângâiată,
A fost odată şi va fi mereu.

A fost odată, ca parcă niciodată,
O adiere albă-n Dunăre şi munți;
A fost, ca o poveste veşnic re-nviată,
Un rege mândru între oameni crunți.

Numele lui aduce soarele-n ferestre
Şi face rodul vetrei mai bogat,
Căci cârmuirea lui cu munții-n creste
Devine zid de nepătruns şi apărat.

Cuvântul lui e literă de lege
Căci dacii ştiu că au un rege sfânt
Şi nimeni, niciodată n-o să-i nege
Izvorul viu de viață şi de gând.

Cu lancea oțelită-n bătălie
Câştigă ce nicicând nu a pierdut:
Iubirea pentru sacra, sfânta glie
Cu care-i logodit de la-nceput.

Căci forța lui sunt dacii cei mai vrednici,
Gata pe vremuri grele de ninsori
Să ducă lupta cu duşmani puternici
Din neagra noapte pân' la cântători.

Să nu ne spună nimeni că Decebal nu este,
Să nu ne spună nimeni că regele-a pierit.
Adevărul e unic: el, Decebal, trăieşte
În zile de amiază şi-apoi la răsărit.

Să ne uităm la iarbă, să mergem sus, pe munte,
Hai să privim o floare şi-un falnic curcubeu,
Să ne plecăm în fața romăncelor cărunte
Şi-l vom vedea pe Decebal mereu.

Hai s-admirăm un răsărit de soare,
Un vârf de munte sau un prunc de dac,
Să îi redăm străvechii hărți culoare
Cu Decebal hotar din veac în veac.

Pruncuțul ce acuma gângureşte
Şi-ntinde mâna spre măicuța lui
Va şti că-n ființa lui trăieşte
Şi Decebal cu toată țara lui.

Căci sângele nu se transformă-n apă,
Nici adevărul în mieroase plecăciuni.
E vie Dacia pe-o mare mapă
Imună la scornite, seci minciuni.

Au fost odată şi stau în nemurire
O Dacie şi-un Decebal slăvit,
Căci noi, urmaşii-n moştenire,
Le ducem crezu-n infinit.

Vom întări prezentul mai departe
Cu suflet şi efort în visul nostru.
Vom spune răspicat şi clar, ca-n carte:
El, Decebal, e-al meu, e-al tău, e-al vostru.

Şi nimeni, cât e cerul şi pământul,
Nu ne va diminua mândria,
Căci lupta se câştigă cu cuvântul
Iar Cuvântul e acum în România.

O CĂLĂTORIE DE DOCUMENTARE A LUI NICOLAE IORGA ÎN ȚINUTUL HUNEDOAREI

Prof. Gligor Haşa

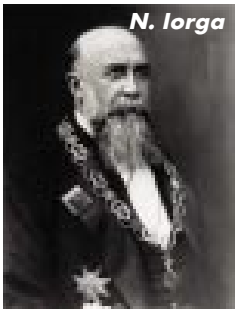
N. Iorga

În anul 1906, marele savant şi împătimit călător, Nicolae Iorga, face o călătorie "...de la Grădiştea la Cetatea lui Decebal". Intră în Grădişte (Ulpia Traiana Sarmizegetusa) pe la Peştiana, uimit cât de "aproape e linia munților şi de bisericuța de la Breaza" care-ți răsare în sânge. Curând ajunge "pe locul unde s-a hotărât, acum două mii de ani, care e limba pe care am vorbit-o, care e sufletul care se va sălăşlui în trupul nostru tracic, care vor fi prieteniile şi duşmăniile noastre față de multele neamuri ale lumii". Aici, în marea liniște a munților, simte "duhul strămoşilor stăpânitor". Vede efemeritatea veacurilor în chipul boțit, viclean al unui cioban cu păr uns şi împletit în şuvițe, cu sarică şi căciulă grosolane şi intuieşte în el un "pileati" din "căciularii nobili ai lui Decebal". Într-un car tras de boi cu coarnele lungi vede boii "sarmatici" ai lui Ovidiu, iar într-o femeie cu broboadă, care toarce, descoperă semne de noblețe ale zeităților dacice. Sătenii cu pălării mari, cămăşi albe, încălțați cu opinci sunt surprinşi la arat iar copiii, păscând vitele pe marginea drumului. În continuare, cuprins de o plăcută reverie, dă să se înțeleagă că pe locul noii Capitale a fost cea veche, unde fruntaşii dacilor "au băut otrava". Ideea este accentuată în continuare, încât, ca şi altă dată, noi conchidem că în Munții Orăştiei cu Sarmizegetusa Regia a fost numai centrul religios, loc de refugiu şi de pelerinaje.

Acolo unde au fost palate, bazilici, băi şi amfiteatru, marele istoric mai găseşte "risipire cenuşie de aşchii de dus la muzeul unguresc din Deva sau la episcopia românească din Lugoj" (câte un ban coclit, câte un mozaic ieftin, stâlpii în ceardace sub stuf).

Un oftat de iluminare şi uşurare pare a însoți textul: "Şi tot dacii au învins, prin puterea neînfrântă a vitejiei şi a sfintei lor răbdări". Ceea ce vede îl determină să facă o emoționantă apologie dacilor, pe care îi regăseşte în sătenii "de aice" cu fața aspră, firea tăcută: "Iată obcinele, iată ițarii sprinteni, iată cămaşa albă, iată zeghile grele şi saricele mițoase, căciulile greoaie "umflate" ca nişte cununi", iată şi copiii din curtea şcolii "care înalță la fiecare trecere a noastră un "sărut mâna" care sună ca un strigăt războinic. Măreția Romei s-a prăbuşit în pulbere; "țăranu dac şi-a durat iarăşi bordeiul de lemn, s-a aşezat în el cu datinile sale neatinse şi stăpâneşte până astăzi în umbra uriaşă a Rătezatului".

Drumul marelui istoric şi profet va continua către Hațeg, apoi pe Valea Streiului cu neprețuitele bisericuțe voievodale şi va ajunge la Deva. Spre norocul nostru, al istoriografiei naționale! Fiindcă aici, în osuarul unei bisericuțe ortodoxe, dărâmată pentru a face loc uneia reformată, unitariană sau anabaptistă (părerile sunt încă împărțite), Iorga descoperă o zdrobitoare mărturie a continuității conştiinței originii dacice: piatra de mormânt a soției şi a copilului castelanului Dominic Dobo, datând din timpul marii ciume (1552-1554). Piatra de mormânt îl aminteşte pe castelan drept stăpânul geților şi dacilor din "pădurenime". Iorga traduce fragmentar textul scris într-o latină coruptă şi aşază placa pe peretele din dreapta altarului bisericii reformate (de lângă Liceul Pedagogic) unde se află şi astăzi, uitată mai ales de istorici: "…pe când el (Dominic Dobo) era stăpân peste dacii şi geții care locuiesc în munți" (vezi cartea "Minuni şi enigme în Ținutul Hunedoarei). Câte asemenea mărturii nu vor mai fi fost şi nu vor mai fi în cimitirele şi în zidurile bisericilor hunedorene?! Dar când se va mai naşte un Nicolae Iorga?!

Nu avem informații privitoare la alte drumuri străbătute de savant prin Ținutul Hunedoarei. Probabil că a văzut cetățile din munți şi apoi Orăştia; probabil că a vizitat Țebea Crăişorului. Păcat că ne-a lăsat doar o scurtă însemnare de călătorie... Însemnarea a fost publicată în volumul "Neamul românesc în Ardeal şi Țara ungurească".

Concursul de creație literară

GENUCLA

Fundația pentru cercetarea istoriei Daciei „DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY", filiala „GETIA MINOR" Tulcea organizează cu prilejul anului cultural „DECEBAL – 2006" concursul de creație literară „GENUCLA"

Manuscrisele cuprinzând poezie, proză, dramaturgie şi eseistică pot fi expediate pe adresa: Tulcea, str. Florilor, nr.37, sau la adresa de email getiaminor@yahoo.com până la data de 30 aprilie 2006.

Se vor acorda premii constând în cărți, abonamente la revista „Dacia Magazin" pe timp de 1 an , diplome, invitații la cel de-al VII-lea Congres de Dacologie „DECEBAL – 2006" care va avea loc pe data de 28-29 iunie 2006 la Hotel Intercontinental Bucureşti.

Magistrul a spus:

„Afară cu dacii din istorie ! ! ! ”

Malus Dacus

Prezentăm mai jos rezumatul unei poveşti adevărate între un magistru şi doi discipoli. Este vorba despre o poveste petrecută la Cluj-Napoca, între zidurile Institutului de Studii Clasice. Personajele principale ale poveştii sunt: magistrul - întruchipat de Mihai Bărbulescu, director al Institutului - şi cei doi discipoli, Sorin şi Ioana Nemeti, doctoranzi.

Scopul comun al acestor trei personaje este de a-i scoate pe daci din cărţile de istorie.

În urmă cu 12 ani, „magistrul” a scris o carte intitulată Interferenţe spirituale în Dacia romană. *Acum 3 ani, lucrarea a fost reeditată. La ediţia a doua, găsim adăugiri, însă ele sunt minore şi nesemnificative în comparaţie cu descoperirile făcute în ultimii 20 de ani. Din ambele ediţii ale* Interferenţelor... *lipseşte interferenţa dacică sau, mai precis, nu găsim nimic despre aportul spiritualităţii dacice în peisajul cultural şi religios din provincia Dacia ocupată de romani. Magistrul Mihai Bărbulescu adoptă şi în domeniul istoriei religiilor (cartea înscriindu-se programatic în această sferă), metodele stricte ale arheologiei secolului 19. Metoda analizei inscripţiilor romane, a materialelor arheologice de tot felul, interpretarea textelor scrise, etc. pot fi folosite într-o lucrare despre Legiunea V Macedonica, chiar cu riscul unui decalaj metodologic de un secol, dar în nici un caz în domeniul spiritualităţii, al istoriei religiilor.*

Cum în cărţile sale magistrul apelează îndeosebi la analiza inscripţiilor latine din provincie, este evident că pe daci nu-i poţi găsi cu uşurinţă deoarece ei nu-şi făceau chip cioplit şi nici nu dedicau morţilor inscripţii funerare. Din start, metoda lui Bărbulescu este greşită.

O altă deficienţă metodologică gravă, credem noi, este ignorarea totală a riturilor de incineraţie din Dacia după 106. Dacă erau luate în calcul şi aceste rituri, se putea descoperi că dacii îşi îngropau morţii (cenuşa defuncţilor) după cu totul alte rituri decât romanii. Dacii nu puteau să-i adopte pe zeii romani - aşa cum dictează Bărbulescu - şi să-şi îngroape morţii după vechile ritualuri. În cazul în care dacii ar fi preluat divinităţile greco-romane, lumea de dincolo arăta altfel.

În pofida acestor căi învechite şi strâmte pe care apucă magistrul, el are pretenţia că în Dacia romană s-au produs doar interferenţe greco-romane, ţinând seama de numărul mare de monumente cu înscrisuri latine (73% din 2100 de piese) (pag 176, Interferenţe…, *ed. a 2-a). Pe locul al doilea, după greco-romani, vin divinităţile orientale, în special zeul Mithras (cu 280 de monumente) (pag 181, idem). Urmează zeii din Asia Mică şi divinităţile nord-vest-africane.*

Cât despre religia dacilor din provincia cucerită, religie pe care însuşi împăratul cuceritor o aprecia ca fiind foarte întipărită în sufletele dacilor, împingându-i spre fapte măreţe în luptă, magistrul Bărbulescu nu o ia în considerare în paginile cărţii sale decât cu scopul exclusiv de a o nega. Vom da numai două citate ilustrative: “…în Dacia, dăinuirea cultelor autohtone rămâne sub semnul întrebării” (pag. 288, idem) şi “căutarea unei filiaţii directe, individualizarea unei anumite divinităţi dacice preromane sub înfăţişarea unei divinităţi romane, pare să rămână o întreprindere sortită eşecului” (idem).

Nu cred că mai trebuie făcute alte precizări în legătură cu opacitatea şi îngustimea unui asemenea punct de vedere. Cam în acelaşi mod procedează Mihai Bărbulescu şi în studiul Legiunii V Macedonica, legiune aşezată prin 168 pe actualul areal al Turdei pentru a apăra minele de aur din Apuseni de furia dezlănţuită a triburilor germanice aliate cu cele dacice.

În cartea sa din 1987, magistrul uită să spună ce dezastru au comis soldaţii Legiunii V Macedonica atunci cînd împăratul Titus a asediat şi distrus Ierusalimul. Bărbulescu omite în mod deliberat informaţiile despre crimele comise de Legiune în anii 69-71 împotriva evreilor. Cu toate acestea, directorul Institutului de Studii Clasice nu evită să amintească aproape la fiecare pagină din lucrarea sa despre Legiunea V Macedonica şi despre castrul de la Potaisa, câtă „pace şi prosperitate” au adus în Dacia aceşti romani criminali.

Cel mai grav fapt în acţiunea lui Mihai Bărbulescu nu este acela că utilizează pe cont propriu metodele secolului 19 sau că extrapolează metodele specifice arheologiei în studierea spiritualităţii ori că neagă cu atâta vehemenţă nişte evidenţe istorice, ci acela că toate aceste deficienţe metodologice şi chiar rele intenţii le impune discipolilor. „Maestrul” a spus: dacii să nu mai apară în cărţile de istorie... iar discipolii au ascultat neputincioşi într-o poziţie umilă.

În cărţile discipolilor Irina Nemeti şi Sorin Nemeti,

prefațate de magistru, dacii nu sunt nici măcar luați în considerare pentru a fi negați. Ei lipsesc cu desăvârşire. Spiritualitatea dacică, în opinia discipolilor, este ceva anistoric. Cartea Irinei Nemeti Calea zînelor. Moşteniri antice în mitologia românilor *şi cea a lui Sorin Nemeti* Sincretismul religios în Dacia romană *sunt coordonate ca lucrări de doctorat de către magistrul Bărbulescu. Ele au fost publicate la Editura Universității din Cluj-Napoca în anul 2004, respectiv 2005.*

În lucrarea sa, pe lângă faptul că preia în întregime doctrina anacronică a magistrului, Irina Nemeti nu aduce absolut nimic nou despre spiritualitatea daco-română. Ştiam încă de la Vasile Pârvan că Sânziana nu este alta decît personificarea românească a vechii Diane, că zânele din poveştile noastre provin din cultul nimfelor şi, mai ales, că cele trei ursitoare nu sunt altceva decît moştenitoarele Parcelor. Deşi Irina Nemeti face eforturi substanțiale pentru a strânge întregul material bibliografic despre aceste teme, totuşi modalitatea de aşezare în capitole ni se pare forțată. În capitolul despre Diana, autoarea vorbeşte în cei mai seci termeni despre arheologie, epigrafie, etc., apoi în capitolul alăturat - despre Sânziana - utilizează în mod exclusiv etnografia, etnologia, etc. Între aceste metode, ca şi între capitolele din carte, este o prăpastie. Irina Nemeti nu face în această privință nici un demers pentru a umple hăul căscat.

Altfel spus, cartea mai sus amintită ar putea fi descompusă în două cărți separate: una de arheologie - despre Diana - şi o alta de etnologie - despre Sânziana. Nu înțelegem de ce aceste cărți distincte stau împreună? Pluridisciplinaritatea nu devine interdisciplinaritate în Calea zeilor*, ci dualitate de metode. Metodele mai sus menționate nu puteau să-i aşeze pe daci în istoria religiilor din Dacia romană. Programatic, zeii dacilor sunt omişi. În opinia Irinei Nemeti, spiritualitatea dacică lipseşte în Dacia de după 106, deoarece ea a fost absorbită de cea romană cuceritoare. Citatul următor este elocvent despre influența magistrului asupra unuia dintre discipoli: "...Problema moştenirilor dacice trebuie discutată din perspectiva perpetuării lor în epoca romană în virtutea convingerii că, dacă într-adevăr au subzistat până în modernitate, ele au fost absorbite inițial de spiritualitatea Daciei romane" (pag. 32,* Calea zînelor*).*

Cu aceleaşi erori metodologice şi cu aceleaşi rele intenții operează şi celălalt discipol clujean: Sorin Nemeti. În mod sigur că, în eventualitatea în care acest discipol ar fi putut trăi acum 1 900 de ani, el ar fi fost un prigonitor al dacilor. Ura cu care acest individ neagă moştenirea dacică în epoca romană atinge patologicul. Nu numai că scoate moştenirea dacică din istorie, ci chiar mai mult: îi trimite pe daci în anistorie. În asemenea condiții, noi considerăm că lucrarea Sincretismul religios în Dacia romană *este una patologică şi antiistorică. Nu ne explicăm care sunt circumstanțele în care asemenea cărți sunt finanțate de la bugetul de stat.*

Iată cum sună un citat din această carte anormală: "Dacii din imperiu au adoptat un mod de viață şi obiceiuri romane şi odată cu ele zeii romanilor; romanizarea dacilor echivalează cu o convertire la limba, cultura şi religia latină. Calea zeilor locali a fost abandonată sau duce în anistorie" (pag 218, idem). Aceste idei sunt expuse, repetăm, fără nici cea mai umilă demonstrație istorică. Dacii sunt scoşi, la ordin, din cărți, din ordinul magistrului, iar discipolii supralicitează. În această ultimă ipostază, dacii sunt chiar scoşi din istorie. Dacii sunt alungați din istorie pe banii contribuabilului român, prin Grant tema 17, cod CNSIS 591, acordat lui Sorin Nemeti.

Cine este aşezat în locul zeilor daci când aceştia sunt evacuați din istorie? Zeii africanilor, zeii celților, zeii palmirienilor şi mulți, mulți alții.

Relațiile dintre magistru şi discipol, în acest caz, am putea spune că sunt perfecte. Magistrul scrie în prefața cărții Sincretismul*…că "Sorin Nemeti aduce soluții noi, punctuale, unele neaşteptate…"(pag. 8), iar discipolul, în Argument, scrie şi el: "Mulțumiri i se cuvin prof. univ. dr. Mihai Bărbulescu care, în urmă cu mulți ani, m-a orientat spre acest domeniu de cercetare" (pag. 10). Rezultatele acestor relații de tip feudal dintre profesori şi studenți se văd cu ochiul liber: metodele de cercetare rămân la nivelul secolului 19 iar părți importante din spiritualitatea românească sunt extirpate de aceşti "specialişti" în interferențe şi sincretisme.*

De ce nu sunt analizate, criticate, sparte aceste relații feudale pe care le găsim la nivelul istoricilor care se ocupă de romani, de către istoricii care au ca obiect al muncii chiar civilizația dacilor? De ce nu ia atitudine față de aceste inepții istorice şi relații revolute profesorul universitar dr. Ioan Glodariu? Şcoala dacistă de la Cluj-Napoca este neputincioasă sau este măcinată de aceleaşi molime? Poate nici una, nici alta. Poate domnul Glodariu este prea ocupat cu noua sa temă de cercetare: ascunderea gunoaielor menajere la daci. Numai aşa se explică simulările din incinta sacră de la Sarmizegetusa Regia unde, împreună cu discipolii săi, a îngropat tone de gunoaie.

Gunoiul de la Sarmizegetusa a fost scos. Când o să dispară însă gunoaiele din cărțile de istorie?

Fragmentul următor se refera la secta Essenienilor (secta iudaica cu care unii autori compara ceea ce stim - si cât stim! - despre religia si filozofia Pileatilor Daci). În apelatele lor peregrinari în bazinul estic mediteranian, sa fi ajuns Zamolxe si, respectiv, Deceneu în contact cu teoria si practica doctrinei esseniene? Cert e ca e o doctrina foarte asemanatoare ulterioarei traditii monahale ortodoxe. Examinarea referentiala a acestui text poate conduce la concluzii productive; totodata, el completeaza fisierul documentar personal.

Fragmentul care urmeaza este tradus dupa volumul original – traducere în limba engleza a lui Th. Lodge si tiparit la Londra de "J.L" în 1640: "FAIMOASE SI MEMORABILE LUCRARI ALE LUI JOSEPHUS(…)", respectiv din "RAZBOAIELE EVREILOR", VII, pg.615 si urmatoarele.

Prof. Timotei Ursu

FLAVIUS JOSEPHUS (37 – 101 e.n.)

Istoric evreu, nascut în Jerusalim din familie cu ascendenta regala si sacerdotica. Numele sau originar: Joseph Ben Matthias. A fost un erudit, membru al sectei Fariseilor. Înaintea revoltei evreiesti anti-romane (66 e.n), a avut numeroase relatii de prietenie la curtea împaratului Nero. Rolul sau în revolta (tinând seama ca Fariseii nu agreau "revolutionarismul" Zelotilor) ramâne ambiguu pe parcursul misiunii sale în Galileea: odata afirma ca a luat acolo conducerea fortelor evreiesti; alta data lasa impresia ca, dimpotriva, a actionat pentru înabusirea revoltei. Cert e ca, în anul 67, respinge înaintarea generalului roman Vespasian (care ulterior va deveni împarat!) aparând cetatea Jotapata vreme de 47 de zile, înainte de predarea inevitabila. Ajunge prizonier roman si sclav al lui Vespasian, care - apreciindu-i stiinta de carte - îl tine aproape, mai ales ca Josephus va avea grija sa-i… prevesteasca cum ca va ajunge împarat, profetia salvându-i viata. Prizonier fiind, asista la subjugarea Galileei si a Judeei. Ulterior eliberat, va adopta numele de familie al lui Vespasian, *Flavius.* Acompaniind în campanie pe fiul lui Vespasian, Titus (si acesta un viitor împarat), asista neputincios la asediul Jerusalimului în anul 70.

Ulterior, bucurându-se de patronajul împaratilor Titus si Domitian, traieste trei decenii la Roma, dedicându-se studiului si scrisului. Moare în anul începerii primului razboi al romanilor lui Traian cu Decebal, regele dacilor.

Opera sa include "RAZBOAIELE EVREILOR" (în sapte Carti), carte pe care o scrie pentru a feri poporul sau si alte natiuni de la pericolul autoanihilarii prin viitoare revolte împotriva atotputernicei Rome.

"ANTICHITATI JUDAICE" (în 20 de Carti) este o istorie a evreilor de la facerea Lumii pâna în anul 66 e.n. "VIATA" este o lucrare autobiografica. "ÎMPOTRIVA LUI APION" este doar un amplu pamflet în care critica si "demonteaza" o lucrare anti-semita scrisa de gramaticul grec Apion. Foarte prolific, a mai scris si alte lucrari, fiind un autor de referinta pentru istoria antica a Judeei, Palestinei si a zonelor înconjuratoare.

JOSEPHUS FLAVIUS: (DESPRE ESSENIENI...)

Essenienii sunt a treia secta filosofica a Evreilor; prima este cea a Phariseilor, a doua a Saduceilor, a treia o formeaza Essenienii.

Essenienii sunt nascuti Evrei dar ei sunt, între ei, mult mai camarazi (*decât ceilalti Evrei*). În afara de orice alte placeri, se feresc mai cu seama de vrajitorie si de farmece; nicicând ei nu accepta sa se lase condusi de propriile lor simtaminte, caci socotesc o virtute maxima abtinerea de la vicii si mentinerea castitatii. De aceea ei refuza casatoria si îi considera pe copiii altor barbati drept propriii lor copii, învatându-i de mici ca le sunt rude apropiate; pe acesti copii îi instruiesc sârguincios asupra opiniilor si comportamentului (*essenian*); nu condamna casatoria si înmultirea speciei umane, dar socotesc ca barbatia adevarata trebuie sa evite patima femeilor, femei despre care ei cred ca niciuna nu e credincioasa cu adevarat unui singur barbat.

De asemenea, îi dispretuiesc pe cei bogati si tot ce le este comun acestora (*si fac astfel*) ca nici unul dintre ei (*dintre Essenieni)* sa nu fie mai bogat decât celalalt. Practica o lege interna, potrivit careia fiecare

dintre membrii sectei trebuie sa-si faca proprietatea bun comun al sectei. Tocmai de aceea nici unul dintre ei nu se teme de saracie ori sa rîvneasca la bogatii, ci poseda toate cele împreuna, în chip de confrati.

Essenienii socotesc o rusine utilizarea uleiului pentru unsul corpului; si pe orice barbat – daca a cazut, fara voia lui, în acest necaz – pun întreaga sârguinta sa-l curete: pentru ca ei socotesc simplitatea drept cea mai înalta însusire; iar întreaga lor îmbracaminte este alba.

Stabilesc între ei împuterniciti care sa-i supravegheze; acestia pot utiliza orice mijloace întru binele comun, iar în aceasta calitate, de procuratori, sunt alesi cei mai buni dintre ei, prin decizie comuna. Nu locuiesc într-o cetate sau într-o asezare anume, ci se gasesc în mai multe localitati si, când apare un nou intrat în secta, venit din alte parti, îi daruiesc aceluia tot ce au, ca si cum acela ar fi chiar stapânul lucrurilor.

Pe scurt: sunt foarte hotarâti în respectarea acestor norme, de parca nimic alta n-ar fi cunoscut în viata lor anterioara; ca si cum rudenia lor ar fi cu adevarat, între ei, una de familie; si de aceea, de câte ori calatoresc, rar merg înarmati împotriva banditilor, nepurtând cu ei niciun fel de bunuri.

În fiecare oras (*în care locuiesc*), unul din ei e ales cu sarcina gazduirii oaspetilor si e de observat ca acestia, alesii, nu pretind nici îmbracaminte si nici altceva necesar lor însile. Toti copiii adusi în spatiul sectei lor sunt îmbracati la fel si nu-si modifica nicicând nici straiul, nici încaltamintea, afara de cazurile în care prima îmbracaminte s-a deteriorat ireparabil sau daca, prin purtare îndelungata, devine vizibil uzata si fara folos. Ei între ei niciodata nu vând si nu cumpara: daca un barbat are ceva, un lucru dorit de altul, îi da aceluia lucrul dorit si, la rândul sau, ia ceea ce îi trebuieste; deci fiecare dintre ei poate lua orice-i trebuie de unde-i place, fara nici un fel de plata.

Deasupra tuturor (*calitatilor*), în ce-l priveste pe Dumnezeu, sunt foarte religiosi. De aceea, înainte ca soarele sa rasara, evita orice discutii urâte; în schimb, fac anumite legaminte si rugaciuni, potrivit traditiei lor, ca si cum ruga lor ar fi cea care înalta soarele pe cer. Dupa aceasta, fiecare e lasat sa-si faca lucrul propriu, dupa priceperea sa; iar dupa ce toti au lucrat asiduu pâna la ceasurile cinci, se strâng din nou împreuna; se învesmânta în îmbracamintea lor de in si asa - îmbracati - îsi spala trupurile în apa rece; purificati astfel, se aduna în tainica lor adunare în care nimeni care nu face parte din secta nu e admis: si astfel intra, ca într-un fel de templu sfânt, în meditatie, fiecare stând în liniste pe locul sau; iar brutarul da fiecaruia câte o pâine, iar bucatarul câte o portie de hrana de acelasi fel. Si atunci, înainte de a mânca, preotul înalta ruga de multumire; nimeni nu are îngaduinta de a mânca înaintea rostirii rugii colective catre Dumnezeu.

De asemenea, la sfârsitul cinei se roaga din nou; atât înainte cât si dupa, ei multumesc Dumnezeului pentru toate cele daruite de acesta si apoi, dezbracând îmbracamintea socotita sacra, încep din nou sa lucreze pâna în noapte. Când toata munca a fost împlinita, procedeaza ca mai înainte dar, daca s-a întâmplat sa soseasca oaspeti, îi invita sa cineze cu ei.

Din casele lor nu se aud niciodata strigate sau tumult, caci fiecare e lasat, la rândul sau, sa spuna ce are de spus; iar cei fara acoperamânt de gând se adapostesc sub taina tacerii. Ceea ce trebuie subliniat e continua lor sobrietate si fiecaruia i se da sa manânce si sa bea cu masura; si chiar daca în mai toate celelalte sunt condusi de guvernatorul ales de ei, într-acestea doua - în milostivire si în întrajutorare - procedeaza din proprie convingere. Cu milostivirea comuna trebuie ajutati cei socotiti ca merita ajutorul; iar ei încearca sa-l multumeasca pe altul, aflat în nevoie, hranindu-l. Cu toate acestea, nu dau nimic altora decât cu încuvintarea guvernatorului lor.

Acesti oameni nu se lasa prada furiei, se stapânesc în mânie, îsi tin fagaduiala si cultiva pacea si întelegerea, fiecare cuvânt de angajament îl rostesc tare, ca si cum l-ar fi învestmântat într-un juramânt; dar se feresc de juraminte, socotindu-le mai rele decât înjuratura, iar pe cel ce nu-l ia pe Dumnezeu drept martor, îl socotesc mincinos. Studiaza cu harnicie stravechii scribi, mai ales comentând si concluzionând asupra scrierilor acestora, pentru a extrage de acolo ceea ce e potrivit pentru suflet si trup.

Învata remedii ale bolilor, ierburile tamaduitoare si care e efectul fiecarei pietre anume si al fiecarei roci.

Cu cei ce doresc din adâncul

inimii sa faca parte din congregatie nu discuta dintru început direct, ci îi tin sa traiasca vreme de un an în afara scolii; ei trebuie sa urmeze acelasi regim alimentar ca si membrii congregatiei si primesc, înaintea consacrarii, câte o mica secure, o manta alba si o cingatoare identica cu cea a Essenienilor. Pe cel ce l-au vazut ca e devotat cu adevarat pâna la sfârsitul de an, îl accepta în încaperea de cult si-l fac purtator al apei sacre. Desi înca nu e pe deplin admis în comunitate vreme de doi ani, el are încuviintarea de a se purifica, în ordine, ultimul; va fi admis în comunitate numai dupa o lunga perioada în care îi este amanuntit studiata comportarea si viata. Si, înainte de a fi admis la sacra masa comuna, el trebuie mai întâi sa rosteasca mari si solemne legaminte, cum ca-l va sluji pe Dumnezeu, ca va respecta dreptatea si dragostea pentru toti oamenii si nicicând nu va rani cu buna stiinta pe cineva, nici nu va oropsi pe altul la ordinul altcuiva, ci ca va urî mereu pe cei rai si va ajuta binele si-si va pastra credinta în toti ceilalti, dar mai cu seama fata de mai-marii sai. Ca niciun om nu poate dobândi puterea princiara fara placerea si vointa lui Dumnezeu; si ca de va fi pus într-o pozitie de conducere a semenilor sai, nicicând nu va abuza de aceasta în defavoarea celor aflati sub puterea sa; si ca nicicând nu se va învestmânta în haine scumpe si nici cu alte elemente de pompa; ca va iubi întotdeauna adevarul si ca mereu se va stradui sa-i dovedeasca pe mincinosi; ca-si va feri mâinile de furt si sufletul de orice câstig nedrept; si ca nu va tainui fata de camarazii sai nici un fel de mistere sau secrete, dupa cum nici nu le va trada vreunui strain chiar de ar fi amenintat cu moartea. Se adauga, insistent, ca nu va comunica altora absolut nimic din doctrina, salvând ceea ce a primit drept învatatura; si ca va evita furtul si va pastra cu sfintenie cartile doctrinei lor si numele îngerilor.

Si cu astfel de legamânte sunt încercati pretendentii, ca si cum ar fi înarmati cu aceste legamânte în loc de arme, la intrarea în ordinul lor.

Cei din congregatie care ajung pe pragul sa fie condamnati îsi pierd încrederea colectivitatii; si oricine ar fi cel ce a ajuns sa fie pedepsit, e destinat unei morti mizerabile; pentru ca si-a încalcat legamântele, nu mai are dreptul sa primeasca mâncare, nici de la vreun strain asa ca, hranindu-se cu iarba, ca animalele, în cele din urma piere de foame. Dar... pentru ca predomina ca principiu mila, îi reprimesc adesea pe cei pacatosi în mijlocul lor, chiar daca asa se încalca un alt principiu traditional; dar considera ca unii au suferit destula pedeapsa pentru vina lor, care – prin înfometare – i-a adus pe pragul mortii.

...(*Essenienii*) sunt foarte severi si îndreptatiti în judecata lor; si pentru a decide ceva, trebuie sa fie cel putin o suta, iar ce se decide între ei devine o sentinta irevocabila.

Dupa Dumnezeu, în ordine, ei recunosc autoritatea legiuitorului ales. Dar daca acesta se dovedeste rau, îl condamna la moarte. Au un adânc respect pentru cei batrâni si mai respecta o serie de lucruri: daca se afla zece laolalta, niciunul nu poate cuvânta daca nu are încuviintarea celorlalti noua. De asemenea: n-au încuviintare sa scuipe în prezenta celorlalti, si nici în palma dreapta. Si sunt mult mai severi decât ceilalti Evrei în respectarea Sabathului si nu numai ca nu mânânca, deci ca se abtin de la orice mâncare în acea zi, dar nici macar nu muta vreun vas de la locul lui, ba nici nu merg la privata. Cât pentru asta, fac o groapa adânca de un cot, în pamânt, cu acea secure (care, cum spuneam, îi este data fiecaruia la primirea în congregatie) si, acoperindu-se bine cu straiul ca sa nu raneasca lumina Raiului, în acea groapa se usureaza; apoi acopera murdaria cu pamântul rezultat din facerea gropii si fac toate acestea în cele mai ascunse locuri. Si, desi aceasta curatire a trupului lor este naturala, ei nu se curata dupa asta, neatingându-se pe ei însisi, ca dupa o mare necuratenie.

În afara de toate acestea, se împart în patru ordine, potrivit timpului care a trecut de când practica acest mod de viata; iar cei care sunt mai noi sunt atât de diferiti de seniori, încât unul din acestia, doar atins de vreunul din aceia, se grabeste sa se purifice ca si cum ar fi fost profanat de un strain.

Traiesc mult; adesea traiesc o suta de ani, ceea ce eu pun pe seama foarte cumpanitei lor diete si pe dreapta comportare; caci ei evita adversitatea, iar prin sfaturi si discretie depasesc furtunile.

Prefera o moarte onorabila unei vieti de prisos. Iar razboaiele Evreilor împotriva Romanilor au demonstrat ce curaj si ce tarie pun ei în toate cele. Fiind amenintati

cu smulgerea membrelor din trupuri si cu fioroase chinuri, cu toate felurile de tortura aplicate pentru a-i face sa-si dezvaluie învatatorii si conducatorii , ba chiar amenintati sa manânce mâncare interzisa, n-au putut fi fortati în niciun fel si nici n-au implorat sa nu fie torturati si n-au aratat nici un fel de durere în pofida schingiuirii lor. În mijlocul jalei si al durerii si-au râs de schingiuitori. Si vazând imaginea (*mortii*), cu bucurie si-au daruit sufletele, ca si cum sperau sa le revina cândva. În legatura cu asta: exista o credinta printre ei, ca trupul e coruptibil si ca materia nu e eterna; dar ca sufletele ramân pentru totdeauna nemuritoare. Ca este ca cel mai pur si mai subtil aer, încatusat în trupuri ca în niste închisori, ca si cum ar fi fost înghesuit acolo printr-o vocatie naturala. Iar când scapa de aceste catuse carnale, ca eliberat dintr-o îndelunga sclavie, în cele din urma cu bucurie se înalta… Iar despre sufletele bune, spun ei, ca si grecii, acelea traiesc dincolo de apele Oceanului, într-un loc al placerii, unde nu sunt niciodata urgisite de ploaie, nici de zapada, nici de caldura, ci au mereu un aer dulce si placut venind dinspre Ocean.

Sufletele pacatoase, zic ei, merg într-un loc foarte furtunos unde e ca si cum ar fi mereu iarna, mereu plin de plânsul acelora care sunt destinati pedepsei eterne. Dar eu cred ca aceasta e opinia Grecilor, care spun ca exista o insula pentru virtuosi, pe care ei îi denumesc Eroi si Semizei, iar ca sufletele pacatosilor merg într-un iad unde pacatosii ar fi pedepsiti precum Sisyf, Tantal, Ixion si Titius. Cei care au inventat acest concept au speranta în oarecare rapsplata într-o alta viata, urmatoare; deoarece cei care au de toate o duc mai bine în viata aceasta. Iar cei pacatosi, cred ei, sunt (*astfel*) opriti de la a mai pacatui prin frica eternei pedepse pe care o vor suferi daca mai continua în pacatosenie.

Aceasta e filosofia Essenienilor, propovaduind nemurirea sufletului si care prezinta o inevitabila atractie pentru cei care au gustat din filosofia lor. Sunt printre ei, de asemenea, unii care ne asigura ca marturisesc (*prevestesc)* lucruri ce va sa vina, ei studiind din frageda pruncie, urmând cartile sfinte, adânca purificare si spusele Profetilor. Prevestirea lor adesea convinge.

Mai e, de asemenea, o alta scoala a acestor Essenieni, de acord cu cele spuse mai sus, atât în ce priveste îmbracamintea, hrana si felul de viata si respectarea acelorasi legi si propovaduiri ; difera doar în ce priveste opinia asupra casatoriei, sustinând acestia ca cei ce se abtin de la mariaj reteaza cea mai minunata parte a vietii umane, adica înmultirea umanitatii. Daca, zic ei, toti barbatii ar urma acea opinie (*a abstinentei),* actuala omenire ar pieri; deci nu abstinenta e solutia; asa ca, pe parcursul a trei ani, pun la încercare femeile cu care vor sa se casatoreasca si, când acestea se dovedesc apte sa poarte sarcina, se însoara cu ele. Niciunuia dintre ei nu-i este îngaduit sa se culce cu nevestele când acestea sunt însarcinate, aratând astfel ca ei nu se casatoresc de dragul placerii, ci pentru a procrea copii. Când femeile lor se spala, sunt învesmântate ca barbatii; si aceasta e comportarea si acesta e obiceiul în secta lor.

Spre deosebire de cele doua secte, Phariseii se spune ca sunt mult mai priceputi în a interpreta legea, si sunt de parere ca toate cele trebuie atribuite lui Dumnezeu si Sortii si ca fiecare om are discernamântul propriu pentru a deosebi binele de rau, desi - zic ei - Destinul intervine în fiece actiune si ca sufletele oamenilor buni trec în alte trupuri, iar sufletele pacatosilor sunt trimise într-o eterna durere.

Cât despre Saducei, acestia refuza Soarta si Destinul si afirma ca Dumnezeu nu este autorul vreunui Satan, lasând cu bucurie ca orice barbat sa fie lasat sa faca binele sau raul si fiece om sa aleaga daca va fi bun sau rau. Si, în general, ei se dezic de ideea atât a pedepsei cât si a rasplatii pentru suflete, dincolo de aceasta viata.

Phariseii sunt sociabili si se iubesc unii pe altii, dar Saduceii sunt în discordie între ei, traind ca fiarele salbatice, lipsiti de curtenie fata de propria lor secta, de parca ar fi vorba de straini.

Asta-i tot ce am de spus referitor la filosofii din rândul Evreilor.

***

(Traducere:
prof. Timotei Ursu, 2006)

•

REUNIUNEA ANNUALĂ A ASOCIAȚIEI ROMÂNE PENTRU PATRIMONIU

EVENIMENT MARCANT AL CULTURII ROMÂNEŞTI

Georgeta Dencu

Vineri, 17 Martie 2006, s-au desfăşurat la Bucureşti festivitățile prilejuite de acordarea Premiilor Patrimoniului Românesc, conferite anual de Asociația Română pentru Patrimoniu (ARP). Această a treia ediție a laureat un număr impunător de Fapte Mari ale culturii române de azi, adunând împreună personalități din cele mai diferite domenii care, însumate, constituie o adevărată directivă de afirmare a modelului existențial românesc şi a memoriei culturale a acestui popor. În alocuțiunea rostită cu acest prilej, dr. Artur Silvestri, fondatorul acestei organizații, a vorbit despre «datoria vieții noastre, adică "Binele colectiv realizat prin însumare de fapte aparent mărunte care, prin însăşi apariția lor, se adună şi se orânduiesc schimbând, în România Tainică, ciclul actual incoerent şi făcând să renască stratul tradițional ireductibil».

Premiile Patrimoniului şi-au câştigat încă de la început un prestigiu bine-meritat prin caracterul lor deschis, «reparatoriu» şi «insubordonat». Ele au «încoronat», deja, opera importantă şi contribuția memorabilă deopotrivă a unor mari contemporani cum ar fi, între alții, Mitropolitul Antonie Plămădeala, Zoe Dumitrescu Buşulenga, Constantin Ciopraga, Virgil Cândea, Ovidiu Drimba, Arhiepiscopul Bartolomeu Anania, Ion Hangiu, Dan Zamfirescu, Al.Nemoianu, M.Ungheanu, Virgil Candea, Gligor Popi etc. cât şi a unor largi categorii aproape necunoscute astăzi, alcătuite din învățători, preoți de țară, «înfăptuitori locali şi regionali» care au intrat deja în istoria populară colectivă. Ediția din acest an cuprinde în şirul laureaților venerabile prezențe culturale cum ar fi octogenarii profesori V. Boroneant, Ivan Evseev, Petre Diaconu, Dan Romalo-istorici, arheologi, etnologi, - ca şi figuri aproape mitice, cum ar fi marii învățători ai nației Părinții Arsenie Papacioc şi Justin Pârvu, alături de preotul românilor timoceni Bojan Aleksandrovic, în total aproape 70 de personalități care susțin, adeseori în anonimat, «fondul național de valori imperisabile».

Anul acesta Fundația Dacia Revival **şi revista** Dacia Magazin **au fost distinse cu PREMIUL DE EXCELENȚĂ pentru** „Contribuția capitală la redescoperirea istoriei antice a poporului român şi pentru acțiunea de valorificare a tradiției culturale autohtone". **O distincție care onorează dar obligă în egală măsură.**

Reuniunea anuala ARP a prilejuit, ca de fiecare dată, întâlnirea unui număr impresionant de cărturari, oameni ai Bisericii, savanți şi cercetători, artişti, scriitori, editori de cărți şi publicații culturale şi ştiințifice precum şi conducători de organizații cetățeneşti şi culturale din toată țara şi din numeroase țări străine.

Cu acest prilej, a fost prezentat primul volum din ciclul de documente de epocă «MĂRTURISIREA DE CREDINȚĂ LITERARĂ. Scrisul ca religie la Români, în preajma Anului 2000», o colecție, impunătoare, de 80 de «gânduri şoptite», de programe şi manifeste literare semnate de «scriitori români de pretutindeni». Această nouă contribuție memorabilă urmează la puține luni după ce, la inițiativa ARP, a fost editată cartea - tezaur «Cuvinte pentru urmaşi. Modele şi exemple pentru Omul Român», o lucrare monumentală care cuprinde «învățături şi povețe» pentru viitorime aparținând unor mari personalități ale culturii române contemporane care, într-o impresionantă Predanie, trec experiență şi datoria, îndeplinită, a vieții lor către cei ce ne urmează.

Inițiate şi concepute de Dr. Artur Silvestri, atât «Mărturisirea de credința literară» cât şi «Cuvinte pentru urmaşi» se vor aşeza între «cărțile de învățătură» ale poporului român de azi şi de mâine fiind, în acelaşi timp, impresionante «documente de conştiință colectivă». Asociația Română pentru Patrimoniu s-a constituit la sfârşitul anului 2004, prin inițiativa cetățenească, de către acelaşi grup de intelectuali fondatori, în perioada anterioară, ai «Asociației Biblioteci pentru Sate», organizația care, într-un interval scurt, a reuşit să doneze către 350 de biblioteci comunale şi şcolare, peste 25.000 de cărți şi 300.000 de publicații, înființând, de asemenea, mai

multe biblioteci rurale în regiunile unde acestea dispăruseră. Asociația Română pentru Patrimoniu a inițiat în numai câteva luni programe de anvergură neobișnuită pentru domeniul acțiunii cetățenești. A creat programe culturale de natura «documentului de epocă» prin ciclurile de volume «Mărturisirea de credință literara» și «Mișcarea Stărețească» (aflat în pregătire); a organizat grupuri de cercetare și studiu asupra patrimoniului arhitectural și imobiliar urban în cadrul programului «Sate în Oraşe», a constituit atelierul internațional de studiu pentru dezvoltarea Bucureștiului și a elaborat un model de valorificare a Centrului Istoric din perspectiva patrimonială europeană, a constituit Grupul de Cercetare Literară «Mitropolitul Nestor», al cărui obiectiv este alcătuirea ediției - tezaur de scrieri literare străromâne (sec.IV-VI d.H.) în cadrul lucrării monumentale, în mai multe volume, «IZVOARELE LITERATURII DACO - ROMÂNE», prevăzută să debuteze în acest an.

Asociația a mai înființat, în premiera absolută, «Fonduri memoriale manuscrise» în cadrul unor biblioteci publice și a inițiat «Fondul Național pentru Memorialistică literară», în cadrul Bibliotecii Județene Giurgiu.

Eforturile de a crea instituții, programe și proiecte de interes public major s-au sprijinit exclusiv pe inițiativa privată și pe colaborarea unui mare număr de specialiști independenți și organizații culturale romanești, din țară și din străinătate. Asociația și-a propus sa completeze - cu realizările ei - tematică abandonată, în mod voit sau inerțial, de către instituțiile publice. O contribuție cu efect previzibil în viitor va putea fi crearea «Grupului de Analize și Prognoze pentru Unire «destinat evaluărilor reunificării cu Basarabia, un consiliu alcătuit din personalități de seamă ale vieții științifice și culturale din România și Moldova, deschis colaborării cu medii academice din toată lumea. De asemenea, prin contribuția ARP a apărut recent și inițiativa «Comitetului Cetățenesc pentru Moștenirea Gojdu», care și-a stabilit drept obiectiv recuperarea conținutului acestui legat în folosul succesorului legitim. Acțiunile ARP se întemeiază în totalitate pe contribuții private și pe voluntariat cu obiectiv obștesc izvorât dintr-un fond moral de idealism pozitiv și de cult al «faptei necesare». Acesta este, de altfel, «răspunsul cetățenesc» pe care fondatorii organizației îl consideră soluția sigură pentru o Românie viitoare, stabilă și echilibrată.

Viața de pretutindeni

Anul II, nr. 1-2 (12-13) ianuarie-februarie 2006
88 pagini
ISSN: 1841-1908

„Noi suntem aici «în țara Străinilor» și vorbim cu oamenii în limba lor, ei și în categoriile lor constitutive"
Interviu cu dr. Artur Silvestri

Viața de pretutindeni în un an...
Noi suntem doar o verigă într-o tulpină a lui Dumnezeu...

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș" Arad - Universitatea mileniului III

Prea Fericitul părinte TEOCTIST, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Mântuitul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

Evenimente editoriale remarcabile în Ed. „Cartea Românească"

Pagini 34, 35, 36, 37, 38, 86

Colegiale și sincere urari de LA MULȚI ANI!, revistei „Viața de pretutindeni" la un an de la prima apariție. Fie ca menirea pe care o are o publicație de un asemenea prestigiu să fie îndeplinită în deplină demnitate și onestitate.

Redacția Dacia Magazin

ARHEOLOGIE LINGVISTICĂ

Mioara Căluşiţă-Alecu

Arheologia este ştiinţa care cercetează trecutul omenirii pe baza obiectelor sau monumentelor vechi păstrate sau scoase la iveală prin săpături.

Informaţii preţioase despre trecutul omenirii se pot obţine şi din studiul atent al limbilor.

Rezultatul cercetărilor arheologice se poate data şi cataloga după obiectele găsite, locul şi adâncimea la care erau, după studiul lor comparativ cu altele similare...

Informaţiile descifrate în limbă se pot data şi cataloga după nivelul elementelor din limbă care au fost studiate: rădăcini de vorbire, cuvinte, expresii, materiale folclorice... Ele se pot interpreta în context cu tradiţiile, cu informaţiile istorice, cu rezultatele cercetărilor din alte limbi...

În lucrarea de faţă prezentăm exemple de studii asupra cuvintelor, expresiilor şi folclorului românesc.

Rezultatele cercetărilor asupra limbii române sunt deosebit de bogate şi interesante, deoarece limba română este o limbă veche, care s-a dezvoltat între Orient şi Occident şi conţine informaţii corespunzând şi cu cele din alte limbi vechi orientale sau occidentale. Limba română nu a fost studiată şi ordonată încă din stadiul de formare, nici nu a fost adaptată unei anumite scrieri silabice, ca limba sanscrită.

Cuvinte care arată gândirea oamenilor

Cuvânt spune că este produs cu vânt, adică cu suflu. Nu este probabil ca el să fi fost moştenit din latinul conventus, care înseamnă învoială, pact, contract. Cuvântul este un simbol al unei idei, fiinţe sau lucru; ca oricărui simbol, i-a fost atribuită şi puterea a ceea ce reprezintă, a gândului şi a suflului creator.

În Biblia iudeo-creştină, se spunea că lumea a fost creată prin cuvânt.

Tradiţiile orientale hinduse atribuiau puteri deosebite unor cuvinte numite mantre. Se spunea, că prin pronunţarea acestora sau numai prin repetarea lor în gând, omul îşi modulează respiraţia, astfel încât să rezoneze cu fluxuri de energie cosmică pe care să le poată recepţiona. La este rădăcina mantrei pământului, va a apei, ra a soarelui şi a focului, ia a aerului, ha a eterului... Prin pronunţarea acestora, într-un anumit mod, într-o anumită poziţie, se spunea că se poate primi energie de la pământ, apă... Este interesant că rădăcinile respective sugerează, în limba română, ca şi în alte limbi vechi: la pământul sau piatra în lan, vale..., va apa în Prahova..., ra intră în soare, flacăre... Ia este o ofertă generoasă, iar ha arată harul şi hazul.

Dumnezeu înseamnă zeul domn-stăpân. În limba latină există dominus-stăpân şi deus-zeu, dar nu şi un cuvânt corespunzător lui Dumnezeu. Este probabil că acest cuvânt a fost moştenit de creştinii români de la păgânii geto-daci care, prin adorarea unui zeu suprem – Zalmoxis –, făcuseră un pas spre monoteism.

Hotar indică tare-tar şi înalt-ho. S-a spus că acest cuvânt ar proveni din limba ungară, dar este indo-european, deoarece el există şi în limba sanscrită. În aceasta, hotar era numit preotul care oficia arderea morţilor şi care, la un moment dat din funerarii, punea o piatră de hotar între tărâmul duhurilor în care trecuse mortul şi oamenii care asistau la ceremonie. Este, deci, probabil că şi hotar este un cuvânt moştenit de la geto-daci.

Om corespunde în limba latină la homo care însemna om, dar era şi un apelativ al lui Saturn. Aşa cum am argumentat în cartea Zalmoxis, la geto-daci, om era un nume al lui Zalmoxis-Saturn-Cronos, nume pe care l-au moştenit ca pe al unui părinte şi adoratorii lui. Latinii legau numele homo de humus-pământ. La hinduşi, om era cea mai puternică mantră, un nume al divinităţii. Se spunea Om tat sat = Om acel care este, deoarece divinitatea poate fi definită numai prin eterna ei existenţă. În Artabindu Upanişad, se spune că rostind mantra om, credinciosul obţine eliberarea din lanţul de încarnări unindu-se cu Brahman – spiritul suprem –. Pentru aceasta, practicantul Yoga trebuia să depăşească cuvântul simbol şi să intuiască ceea ce nu se poate exprima, căci captiv Vorbelor prestigioase, nu se poate atinge ţelul.

Tărâm este un cuvânt întâlnit mai ales în basme. El indică existenţa unor lumi suprapuse. Se pare că acest cuvânt nu are corespondent în limbile occidentale, dar în vechea limbă sanscrită îi corespunde loka.

Toponimele sunt cuvinte vechi, care adesea arată migraţia popoarelor în trecut.

Toponime ca Agnita, Caransebeş, Deva, Pecica, Şimleu ne dovedesc existenţa şi a unor strămoşi comuni cu hinduşii, deoarece, în limba sanscrită, agni înseamnă foc, karan – sabie, deva – sfânt, pecaka (pronunţat peceaca) – bufniţă, iar simha – leu.

Pe platforma Babele, se disting trei capete dăltuite în stâncă. Cel mai bine păstrat, numit şi Sfinxul din Bucegi, reprezintă o femeie, deoarece poartă pe cap cârpă înaltă ca în portul feminin. Este probabil că, la Babele, aşa cum indică şi numele, este reprezentată teribila Tripla Hecate din Nord: Brimo-Persefona infernală, Bendis-Artemis pământeană şi Iana-Luna cerească. Această divinitate apărea şi pe gemele - amulete ale Cavalerului Danubian – Călăreţului Dunărean – găsite în câmpia Dunării. Ea este înfăţişată ca trei femei, spate în spate, ţinând în mâini una bice, alta securi şi cealaltă săbii scurte.

Nicolae Miulescu presupunea că numele oraşului Braşov argumentează că, la daci, Zalmoxis-Cronos-Saturn ar fi avut şi un apelativ înrudit cu numele Śiva, al zeului din panteonul hindus. Germanii ar fi adoptat pentru acest oraş apelativul Cronos dar, întrucât vechii zei erau daţi uitării, au apropiat acest nume de al coroanei şi l-au transformat în Kronstadt-oraşul coroanei. În mod asemănător, Munţii Tartarului, când imaginea zeului Tartar s-a pierdut, au devenit Munţii Tătarului, deşi nu aveau legături cu tătarii. N. Miulescu mai presupunea că Muntele Tâmpa de la Braşov s-ar fi numit în vechime Tempora, cuvânt înrudit ca sens cu numele lui Cronos - Śiva.

Multe localităţi sau locuri purtau numele întemeietorilor lor. Buridava amintea de tribul burilor. Toponime precum Galaţi, Iaşi amintesc de gali (celţi), de iazigi.

Sarmizegetusa, nume analizat de Nicolae Densuşianu ca Sarmis-eget-usa atestă existenţa unui zeu Sarmis, care corespundea lui Hermes la greci. Terminaţia -usa se regăseşte şi în numele vechii capitale hitite Hattusa. N. Densuşianu reproducea în „Dacia preistorică" o monedă dacică, pe care apărea numele zeului Sarmis scris cu litere greceşti. Sarmis cuprinde rădăcina misiunii, Hermes, pe a mesagerului. Şi în alte cuvinte greceşti litera h provine dintr-un iniţial s. Astfel, numele fluviului Indus, numit Sindhu, prin filieră greacă ni s-a transmis Hindu. Rădăcina sar, care apărea în numele Sarama – căţeaua

vorbitoare a lui Indra şi în sermeno – înşiruire de argumente în limba latină, este reprezentativă pentru un mesager divin, cum era considerat acest zeu. Hermes era numit Trismegistrul, adică cel cu trei misiuni: de rege, legislator şi preot. La geto-daci îi corespundea trimis (trei misiuni), cuvânt care, probabil, a apărut ca un calificativ al acestui zeu.

Tărtăria, localitatea în care s-au găsit celebrele plăcuţe de lut cu inscripţii, aminteşte de Tartar – tată sfânt.

Înrudirea unor cuvinte atestă practici vechi. De pildă, ruga se făcea în faţa rugului pe care se ardeau sacrificiile, iar jertfa cuprinde rădăcina jer care apare şi în jeraticul pe care se punea jertfa.

Unele cuvinte au fost adoptate din alte limbi cu un sens alterat de considerația românilor. Aqua clara-chiara din latină a devenit apă chioară, iar pili -au băut, din limba rusă, a devenit s-au pilit, adică s-au îmbătat.

Există cuvinte care-şi au originea într-o funcţie sau chiar un nume propiu. L. P. Tonciulescu presupunea că numele Păcală şi a păcăli provin de la strigătorul de pace roman. Romulus Vulcănescu cita ipoteza descendenței numelui lui Păcală dintr-un cuvânt slav vechi piktu, ce semnifică infern. Un sas, W. Lang, mi-a spus că vorba fraier ar veni de la numele unui personaj din bancurile de odinioară, în care Freier, un neamț credul, era mereu tras pe sfoară de localnici.

Încercând să comparăm cuvinte din diferite limbi, găsim şi unele care, deşi sunt diferite fonetic, au fost gândite la fel. Astfel, cuvântului gândac din limba română îi corespunde kita, în limba sanscrită. Acest cuvânt nu este analizat de dicționare, dar, conform uzanțelor, poate fi interpretat ca acela-ta care gândeşte-chiteşte-ki.

Expresii care atestă practici vechi.

În limba română s-au păstrat expresii care-şi au obârşia în credințe sau practici foarte vechi.

L-a luat Gaia sau l-a înghițit pământul înseamnă că a murit. Gaea era numele vechii zeițe a Pământului, protectoarea geților care-i purtau numele. Unii înțeleg astăzi prin gaia, o pasăre. Aceasta ar corespunde ipotezei că constelația Cloşca cu pui era consacrată acestei zeițe care, este probabil să fi avut şi o pasăre ca simbol.

Când se spune de cineva că este oaia neagră, se aminteşte de tradiția de a sacrifica Gaeei o oaie-fecioară neagră, ca mioara laie. Aşa cum este scris în Iliada, această oaie era tăiată, nu era arsă, şi sângele ei curgea pe pământ.

L. P. Tonciulescu susținea că A făcut pe dracul ghem însemna că a strâns steagul dac numit dracul, deci că a renunțat la luptă; iar expresia Face zgomot precum dracul gol amintea de şuierul aerului care trecea prin steagul dac înălțat în timpul luptelor.

Romanii nu ucideau oamenii din teritoriile ocupate, deoarece aceştia reprezentau o mână de lucru prețioasă. Ei îi mutau în zone mai uşor de controlat sau le luau toate obiectele de fier ca să nu-şi mai poată face din ele arme. Expresia L-a lăsat în sapă de lemn ilustrează că această măsură s-a aplicat şi în Dacia Capta?

Unele expresii româneşti se referă la evenimente vechi. Şi-au luat valea a anunțat plecarea ocupanților latini care se salutau vale?

În „Istorii", Herodot relata că scythii puneau un căluş în gura vrăjitorilor care urmau să fie sacrificați. Era obiceiul ca cei destinați sacrificiului să fie împiedicați să mai vorbească. Nicolae Miulescu argumenta că jocul Căluşul simulează trimiterea periodică, prin sacrificare, a unui mesager la Zeu. Jucătorii se numeau căluşari, nu călăreți. Personajul principal, Mutul, era cel destinat să fie mutat în lumea Zeului. Mutul trebuia să aibă curaj- mut în limba germană –. Expresia Asta să o spui lui Mutu arată acum ceva stupid. Oare Mutul care auzea, căci nu era surdo-mut, dar era împiedicat să vorbească, trebuia să asculte şi informații dubioase?

În țările româneşti, domnii aleşi trebuiau să nu aibă beteşuguri sau mutilări. Expresia Nu mai are nas să vină se referea la o persoană căreia i s-a tăiat nasul, ca Spătarului Milescu, pentru a nu mai putea fi candidat la domnie.

Vechi tradiții oglindite în folclorul românesc.

Românii, ca şi strămoşii lor, şi-au creat limba, simbolurile, poveştile după credințele, mintea şi aspirațiile lor. Ei au respectat până la venerație sacrificiul. Trimiterea unui sol la zeu, aşa cum o relata Herodot în Istorii, ca şi balada Legenda Mănăstirii Argeşului înfățişează un sacrificiu liber consimțit, când sacrificantul - cel care oferea sacrificiul - se sacrifica pe el însuşi.

Trimisul la Zeu era ales prin tragere la sorți. El accepta să fie sacrificat murind străpuns de sulițe. Aşa cum reiese din relatarea lui Herodot, mai mulți geți se aşezau la rând, ținând fiecare câte trei sulițe. Acestea nu puteau fi aşezate paralel, la distanță una de alta şi ținute nemişcate cu două mâini, iar ținute lipite, nu-şi atingeau scopul. Erau deci ținute în aşa fel încât vârfurile să se răsfire în evantai. Aşa cum susținea Pănculescu Cristiana, acest simbol a fost asociat unei legături între Cer şi Pământ. El s-a păstrat suprapus peste cruce, simbolul sacrificiului lui Hristos. Pe turlele unor biserici româneşti, ca la Patriarhie de exemplu, apar două sulițe pornind de la baza crucii şi formând un V, care taie brațul orizontal al crucii; cea de a treia suliță este stâlpul vertical al crucii.

În lucrarea „Interpretarea ezoterică a unor basme şi balade româneşti", Vasile Lovinescu cita din Le Saint Gral de René Guénon: «Concepția însăşi a folclorului, astfel cum e înțeleasă în mod obişnuit, se sprijină pe o idee radical falsă, ideea că există creații populare, produse spontane ale poporului; …interesul profund al tuturor tradițiilor, zise populare, rezidă mai ales în faptul că nu sunt de origine populară… având o valoare simbolică reală,… nu numai că nu sunt de origine populară, dar nu sunt nici măcar de origine umană. Ceea ce poate fi de origine populară este numai faptul supraviețuirii… Poporul păstrează astfel sfărâmăturile vechilor tradiții, trecându-se uneori la un trecut atât de îndepărtat, că ar fi imposibil de determinat… el împlineşte astfel funcția unei memorii colective, mai mult sau mai puțin subconştientă... Se constată că ceea ce este astfel conservat conține, sub o formă mai mult sau mai puțin învăluită, o sumă considerabilă de date ezoterice, adică tocmai ce este mai puțin popular prin esență; şi acest fapt sugerează prin el însuşi o explicație pe care ne mărginim să o explicăm prin câteva cuvinte. Când organizația inițiatică tradițională este pe punctul de a se stinge, ultimii săi reprezentanți pot foarte bine să încredințeze voit acestei memorii colective de care am vorbit, ceea ce altfel s-ar pierde ireversibil; este singurul mijloc de a salva ceea ce poate fi salvat, într-o anumită măsură şi, în acelaşi timp, incompresiunea naturală a masei este o garanție suficientă că ceea ce este ezoteric se va păstra, ca un fel de mărturie a trecutului, pentru cei care, în alte timpuri, vor fi capabili să-l înțeleagă».

O părere oarecum asemănătoare despre unele opere folclorice emitea şi N. Densuşianu. Referindu-se la unele colinde

româneşti, el scria: Aceste colinde au fost la început opera colegiilor de preoţi şi teologi, şi ele au devenit populare numai în decursul timpului. Ele erau incredibil de vechi. N. Densuşianu descifra rădăcini comune ale unor colinde româneşti cu ale cântecelor saliare, care se păstraseră la romani într-o limbă care nu mai era bine înţeleasă în vremea împăratului Traian.

Răspândirea unor opere populare, ca Balada Mioriţa sau Basmele cu Făt-Frumos, pe arii atât de mari, se explică prin obârşia lor într-o credinţă sau rit arhaic. Este foarte probabil că acestea au fost moştenite de la asociaţii de iniţiaţi, care au existat şi pe teritoriul Daciei şi care se pare că au avut la tracodaci o răspândire mare şi un caracter mai puţin secret ca aiurea.

A iniţia înseamnă a instrui sau a primi pe cineva într-o asociaţie religioasă secretă. Orice astfel de asociaţie avea o legendă - un mit - în care eroul suferea, era ucis sau sacrificat şi, prin aceasta, renăştea la o viaţă nouă, superioară.

Primele iniţieri s-ar fi făcut pe un animal totem. Înghiţit ritual de totem, iniţiatul era eliberat de un erou salvator, renăştea cu puterile totemului şi lua şi numele acestuia.

Balada Şarpelui arată o iniţiere după totemul şarpe. Ea concordă cu ilustraţia de pe un vas grecesc, care arată pe Iason, înghiţit de şarpe, pentru iniţiere, sub supravegherea Medeei ca erou salvator. Existau pe atunci reptile puternice? În cartea „Dacia preistorică", fig. 237 şi 239 reprezintă titani şi giganţi aparţinând unor astfel de asociaţii de iniţiaţi. La hinduşi le-au corespuns înţelepţii Nagasi. De la aceste practici, s-ar fi putut scurge cam patru milenii.

Mircea Eliade menţiona iniţieri pe totem-lup. Expresia Vorbeşti de lup şi lupul la uşă s-ar putea să se refere la asemenea iniţiaţi care luau numele totemului lup şi - se presupunea - şi puterea lui.

Şarpele şi lupul sunt simboluri reprezentate de steagul geto-dac – dracul –.

Vasile Lovinescu argumenta că Povestea Porcului provenea din iniţierile pe totemul Mistreţul Alb, care la hinduşi se numea Śveta Varaha. Însuşi cuvântul mistreţ, format din rădăcina misiunii-mis, a transcenderii-tre şi a străpungerii-ţ, argumentează existenţa, şi în Dacia, a unor asemenea iniţieri.

Miturile de iniţiere au evoluat: ele înfăţişau un erou ucis sau sacrificat spre a renaşte într-o viaţă nouă, cu puteri divine. Aspirantul la iniţiere – neofitul – era supus la probe, prin care se urmărea să fie făcut să ajungă la perfecţiunea eroului din mit. El era supus unui ritual care impresiona. După unele tradiţii, suferea o moarte simulată, care ar fi corespuns experienţelor imediate unei morţi reale. Astfel, se credea că iniţiatul devenea apt să se încadreze în lumea duhurilor şi să se unească cu Divinitatea. Aceasta era simbolizată prin întâlnirea şi unirea cu Marea Zeiţă. Îşi avea aceasta obârşia în matriarhat? Adrian Fochi, care a făcut un studiu amplu asupra Mioriţei publicând sute de variante ale baladei culese din toate locurile unde existau români. Th. D. Speranţia, Th. Antonescu, Alex. Odobescu, H. Sanielevici, M. Eliade şi mulţi alţii au studiat această baladă. Ea are corespondenţe în cultul Călăreţilor Dunăreni, în al Cabirilor şi în Yoga-Upanişad. În „Dictionnaire des antiquités greques et romaines", M. M. Daremberg şi Edm. Salio, scriu că în iniţierile cabirice, candidatul se întâlnea cu teribila Tripla Hecate din Nord şi sunt prezentate imagini din mit găsite pe dosul unor oglinzi etrusce.

În Câmpia Dunării s-au găsit sute de amulete din geme sau lut, care îl prezintă pe iniţiatul în cultul Călăreţului Dunărean în faţa Triplei Hecate.

În Yoga-Upanişad, Marea Zeiţă era partenera lui Siva, – Sakti –, adică puterea Zeului.

Multe basme româneşti sunt foarte vechi. Ele îşi au obârşia în preistorie, când Pământul era slab populat, când focul se obţinea greu şi se păstra cu sfinţenie. Ele cuprind tradiţii impresionant de vechi. Făt-Frumos corespundea candidatului la iniţiere, care trebuia să treacă multe probe ca să devină apt să se unească cu Ileana Cosânzeana – Marea Zeiţă. În unele basme, Făt-Frumos era chiar omorât ca să renască iniţiat. În basmul „Harap-Alb", el era înviat, readus la o nouă viaţă chiar de către Marea Zeiţă cu care urma să se unească.

În cartea „Upanishads du Yoga", apărută la editura Galimard în 1971, Jean Varenne arată că energia care zace la baza coloanei vertebrale a omului este ca un şarpe – Kundalini – de gen feminin în limba sanscrită. Aceasta, prin practicile Yoga, urcă prin canalul energetic Suśuma. În limba sanscrită, sufletul omului – âitman – este o parte din Duhul Suprem – brahman – . Acesta este de gen masculin şi corespunde unui zeu: Isvara, Siva,..., iar energia – śakti – (de gen feminin) corespunde unei zeiţe: Parvati, Durga...(p. 20-24). Unirea practicantului Yoga cu zeiţa simboliza însuşirea energiei, prin iniţiere, şi unirea cu Divinitatea – brahman.

În cartea sa (p. 11-15), J. Varenne susţine că Yoga nu a aparţinut arienilor, veniţi în India pe la 1800 î.Hr. care au creat Veda, fiindcă aceasta se referea numai la acţiuni colective de salvare, pe când Yoga arăta o salvare individuală, prin mijloace proprii. J. Varenne atribuie rădăcinile practicilor Yoga vechii civilizaţii de la Mohenjo-Daro, de la care s-ar fi păstrat o plăcuţă cu un personaj într-o postură Yoga. Ulterior, caracteristic orientalilor, s-ar fi realizat un sincretism între Yoga şi religiile descendente din Veda: hinduism, jainism, buddhism...

Folclorul din România, ţară situată în inima vechii Arii, păstrează rămăşiţele unor practici de iniţiere realizate simbolic similar, prin unirea iniţiatului cu o zeiţă. Formulele absurde de la începutul şi sfârşitul basmelor ca: A fost o dată ca niciodată... Şi încălecai pe-o şea...dovedesc geneza unor basme din practici de iniţiere. Absurdul (ab = de la surdus = amestecat, nelămurit) sugerează o cale care te poate duce la lumină numai prin eforturile tale.

Deşi a avut o istorie zbuciumată, România nu a cunoscut o inchiziţie care să şteargă tradiţiile păgâne. Acestea s-au adaptat noii religii. Acum este greu să dovedim originea basmelor în care Dumnezeu şi Sfântul Petru colindau pe Pământ. S-ar părea că şi unele organizaţii de iniţiere s-au adaptat noilor condiţii de viaţă. Organizarea jocului Căluşul aminteşte de vechile frăţii.

Obiceiul românilor de a se numi între ei fraţi, obicei destrămat abia în secolul al XX-lea de comunişti, argumentează ipoteza supravieţuirii în Dacia a unor organizaţii iniţiatice şi după apariţia creştinismului. În Munţii Buzăului, pe valea Ordincuşii în Ardeal sau la Ţâpova în Basarabia, călugării isihaşti care au urmat călugărilor geto-daci, numiţi ctistai şi pleistai de istoricul J. Flavius, au moştenit poate ceva de la frăţiile păgâne de iniţiaţi.

Aluzia lui Ion Creangă la solomonarhi, poate şi plăcuţele de plumb recent redescoperite or să dovedească continuitatea unor vechi tradiţii.

Limba română şi minunatul folclor românesc arată spiritualitatea unui popor vechi, care s-a străduit să străbată cu cugetul şi dincolo de cuvinte, să intuiască tainele enunţate de simboluri şi mituri, să ajungă la Divinitate, să se integreze în Ea.

Oare întâmplător, în limba română, cuvântul eu care mă reprezintă pe mine ca spirit individual este cuprins în cuvântul zeu?

TAINELE TĂBLIȚELOR DE LA SINAIA

(Fragmente preluate din volumul cu acelaşi nume apărut la editura Arhetip în 2005)

Înălțarea Maicii Prea Curate La Cer

BAZORYO DAVON REGHE LENTO HYU ERIE MATOSO AGUATO SOERE GHETO.
HET OE ONIYO NIDO OSETO TAN A TYO HOTRA CNO ONTELA ON BONONIO.
HYEO BAZORYO CUESI EADO SO ENAPOIO MATOSO REPSO.
DAVO DE TROGHEY PAGHYEO S-TREOHOE.
A CUSO PR (A) NDU ESUANE MESYO USIEO ENUA SETY NAYSE HOYDA S R (O)DAN PROPIEO NEOARY DOA EDOS. YNYAN CHINOCU ALNE AYON.
DUN COSO FU HIEO ESY ON PRI TORYPO SOROGHY NUERIE TAAREO.
POEU CO MATOSO

Traducerea:

Frumosul rege a fost născut pe Maica Prea Curată. Odată, acesta, supărat că ceilalți fi mai mari O ajută pe stăpâna gospodăriei, la treabă S-a dus. La prânz S-a odihnit acel copil sfânt apropiindu-se masa. Deodată, din casă ieşi o femeie văitându-se că pe Maica Sfântă a Fiului a prins-O, şuierând tare, şi din casă a luat-O la zeii care O aşteptau. Divinul Fiu S-a înapoiat repede . Slujitorii din casă L-au anunțat că a venit (ceva) ca un vârtej şi pe femeie a dus-O din palat, ridicand-O la zei. A fost Fiul Prea Vrednic mahnit foarte tare.

Lexic:

BAZORYO- „frumosul; majestuosul" .cf. rom. Bujor; pajură.
REGHE- „rege".
LENTO- „(a fost) născut".cf.alb. lind „ a naşte; a răsări", lindje „naşttere; est; răsărit".
SALENTINI, vechiul nume al satului Sărățeni variantă pentru NETIN- DAVA „ Cetatea Naşterii".
MAESTOSO- „(de) maica". Cf. Rus. Mati ..mama"; rom. Mătuşă.
GHETO- „prea curată; frumoasă". Cf. Rom. A (se) găti.
ONIYO- „odată; o dată". Cf. Rom. Una.
OSETO- „aceasta". Cf. Rom. Ăsta
HOTRA- „supărat". Cf.rom. cutră; cătrănit.
CNO- „că".
ONTELA- „ceilanți".
HYEO- „fii".
CUESI- „ mai mari; înalți". Cf.lat. quasi„ cam; ca şi cum; aproape"; rom. Casă; coş „horn".
EADO- „(O) ajută; dăruieşte; dau". Cf. Rom. A da.
MATOSO-„ (pe) stăpâna".
DAVO- „ gospodăriei; pământului". Cf. Alb. Toke; dhe „pământ"
DE- „la".
TROGHEY- „treburi". Cf. Rom. Treabă ; a drege.
S- „s-a".
TREHOHOE- „dus". Cf.rom.a trece; Strehaia
PR(A)NDU- „(la) prânz".
MESYO- „ s-a odihnit". Cf. Rom. A mas.
ENUA- „ acel".
SETY- „copil" . cf. Pers. Zade „fiu".
NAYSE- „ sfânt; prea curat".cf. rom. Naş; neaoş. NAISSUS- oraş în Moesia.
PROPIEO- „apropiindu-se".
EDOS- „masa". Cf. Lat. Edo „a mânca".
YNYAN- „deodată". Fc. Rom. Una.
DUN- „din".
COSO- „din".
ESY- „ieşi".
ON- „o; una".
NUERIE- „femeie". Cf.rom. muiere; noră.
POEU- „ văietându-se. Cf. Rom. Vai; phii!
CO- „că".
MATOSO- „maica".
DAVON- „ sfântă". Cf. Lat. Divina „ divină"; ARGE-DAVON- capitala lui Boerovisto.
HYU- „(a) fiului".
Erie - „un vârtej". Cf. Alb. Ere „ vânt; miros; parfum".
AGUATO- „ a prins-o". Cf. Rom. A agăța.
SOERE- „şuierând".
HET- „ tare".cf.rom. hăt.
OE- „ (din) a ei".
NIDO-„casă". Cf. Lat.nidus „cuib".
TAN- „luand'o. Cf. Rom. A aduna
A – „la"
TYO – „zei". Cf.lat.deus „zeu"
ON- „care".
BONONIO - „aşteptau".
Cf. BONONIA- loc. În tracia; arom. Punimii „răgaz; răbdare; aşteptare"; rom. A bănănăi; a bănui.
BAZORYO- „divinul".
SO- „s-a".
ENAPOIO- „înapoiat".
REPSO- „repede; ca o furtună". Cf. Alb. Reshpe „avalanşă"; rom. A (se) repezi.
PAGHYEO- „slujitorii; ei cei mici; argații". Cf. Alb. Page „salarii"; pak „puțin"; rom. Pici (subst.).
A-„din".
CUSO- „casă".
ESUANE- „(l-au) anunşat; vestit". Cf. Lat. Sono „ a suna; a răsuna".
USIEO- „ pe el". Cf. Rom . îşi.
HOYDA- „(că) a venit". Cf.rom. haide!
S- „ca".
R(O)DAN- „ un vârtej". Cf. Rom. Roată; Rodan.
NEORY- „ (pe) femei". Cf. Rom . muiere; noră.
DOA- „ luand-o; ducand-o". Cf. Rom. A da; du!
CHINOCU- „(din) palat". Cf. Rom . conac.
ALNE- „ ridicand-o; ducand-o. Cf. Rom. A urni.
AYON- „ la zei". Cf. Alb. Hyjni „ divinitate; zeu".
FU- „a fost; fu".
HIEO- „ fiul.
PRI- „prea".
TORYPO- „vrednic" . cf. Rom . treabă
SOROGHY- „ supărat; amărât". Cf. Rom. săra.
TAAREO- „ foarte tare". Cf. Rom. taaare!

•

În Ziua Vânatorii

DOPA CAPO DIO LO NATO SA VELIO IS ORA AYO HAGEO.
SORSO ORU SI SEGETA SERINA. VRENO DEN GLOTO OS GHEOTO.
ARMOSA SAR MOGATO DAV SIRMIO DAV SCHYT GET!
DROMIHTO COS (E)RA CROMOS SARMIGITIOSA POLTA VIO TOPO.

Traducerea:
A băut Domnul Zeu cu sete apă din Izvorul tămăduirii.Toți războinicii din cetate l-au sfătuit pe conducătorul cel gras sa-I ridice viața celui născut în Tărâmul Divin.
Tânărul de săgeată a fost rănit în Ziua Vânătorii.
Domnule Magnific, da iscusință vitejilor!
Când era Sarmizegetusa în floare.

Lexic:
DOPA- „ a băut“. Cf. Rom. A (se) adăpa.
CAPO- „domnul; capul“.
DIO- „zeu“.
SA VELIO- „cu sete; cu foc. Cf. Alb. Ubel „adăpătoare“; rom. A (se) ofili; şfară ; şuvar.
AYO- „apă“. Cf. Alb. Uje „apă“.
SORSO- „(din) izvorul“. Cf. Fr. Source „sursă; izvor“.
SERINA- „ tămăduirii“. Cf. Alb. Sherim“ vindecare; lecuire. Restabilire“ rom. Siriu.
GLOTO- „ toți; mulțime“. Cf. Rom. Gloată.
ARMOSA- „războinicii; armata“. Cf. Rom. Armaş.
DAV- „ din cetate.“
SIRMIO- „au sfătuit. “. Cf. Lat. Sermo „convorbire; conversație; discuție; dezbatere“.
DROMIHTO- „conducătorul“. Cf. Rom. A îndruma.
CROM- „cel gras; cel leneş; cel murdar“. Cf. Rom. Scrum; alb. Rome „râie“.
POLTA- „ să ridice“. Cf. Rom. Boltă.
VIO- „ viața. Cf. Rom . viu.
LO NATO- „ celui născut“. Cf. Lat. natus. „ născut“; alb . lind. „ a naşte“.
IS ORA- „ în tărâmul; pe Țărmul; la marginea“. Cf. Lat. Ora „extremitate“ (a unui lucru); marginea; coasta mării; țărm; litoral; ținut; zonă“.
HAGIO- „ divin. Cf. Alb. Haxhi. Pelerin“; rom. Hagiu.
ORU- „ tânărul“. Cf. Alb. I ri tânăr.
SI SEGETA- „de săgeată“.
VRENO- „a fost rănit. Cf. Alb. „gaură; orificiu“; vrimoj „ a găuri“.
DEN- „ în ziua“. Cf. Rus. Deni„ zi“.
OS GHEOTO- „a vânătorii“ cf. Alb. Gjueti „ vânătoare“ . Ziua era Vineri!
SAR- „ domn; cap“. Cf. Pers. Sar „cap“; engl. Sir “ domn“.
MOGATO- „magnific; foarte mare“. Cf. Rom. Măgădău.
DAV- „dă“.
SCHIT- „iscusință; îndemânare; sprinteneală“. Cf. Alb. I shkathet „ iscusit; îndemânatic; destoinic; sprinten; suplu; agil; abil“ rom. Scatiu; zgâtie.
GET- „vitejilor; Geților“ .
COS- „ când; cum “. cf. Alb. Kush “cine “; lat. Quasi „ ca şi cum; întocmai“.
(E)RA- „era“.
SARM(I)GITIOSA- „Sarmizegetusa“.
TOPO- „ în floare“; întreagă; în putere; împodobită“. Cf. Alb. Teper“ prea; enorm“; lat. Topia “ pictură de peisaj în frescă; grădini artificiale“; topper“ din toate puterile; repede; poate“; rom. Tufă.

•

Despre goana după aur din Munţii Şurianului, despre căutătorii de comori care în ultimii zece ani au reluat, cu dotări moderne, un obicei străvechi al locurilor, acela de a căuta comorile ascunse ale dacilor, s-au scris sute de articole. Acest fenomen care nu este nou în arealul cetăţilor dacice, are rădăcini adânci în istoria neamului. Începând cu 1540 când în albia Streiului se găseau 40 000 de monede de aur, trecând pe la 1802-1804 când Munţii Şurianului se asemănau cu un imens bâlci, în care sute de oameni scormoneau disperaţi pământul, revenind la anii 90 şi în prezent când tehnica descoperirii capătă noi valenţe, putem considera aceste repere ca momente de referinţă în ceea ce se poate descrie, ca un adevărat atentat la integritatea patrimoniului românesc. La fiecare din aceste momente, autorităţile au acţionat după împrejurări şi după legislaţia aflată în vigoare la acea vreme, reuşind mai mult sau mai puţin să stopeze fenomenul care le-a dat multă bătaie de cap. În ultimul an a făcut vâlvă deschiderea dosarului cunoscut sub numele de Aurul dacilor. De o complexitate considerabilă, acest dosar atât de comentat, a ocazionat elaborarea unui studiu deosebit de competent şi documentat semnat de un nume de referinţă în justiţia românească. Este o şansă unică şi o onoare în acelaşi timp pentru revista noastră, să publice acest studiu.

Dacia Magazin

Regimul juridic al bunurilor arheologice care provin dintr-un sit clasat monument istoric, aparţinând domeniului public: res nullius sau bunuri proprietate publică (res publicae)?

dr. Augustin Lazăr, Procuror general adj.
Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Alba Iulia

Două soluţii contrare emise de Tribunalul Hunedoara (înch. nr. 72/2005, pronunţată în dosarul nr. 3138/2005) şi Curtea de Apel Alba Iulia (înch. nr. 61/2005, pronunţată în dosarul nr.3285/2005) ne ocazionează examinarea regimului juridic al bunurilor detaşate şi însuşite fără drept în urma unor activităţi de braconaj arheologic, din siturile arheologice clasate monument istoric, aparţinând domeniului public.

În fapt, inculpaţii – membri ai lumii interlope din municipiul Deva - s-au organizat în trei asociaţii infracţionale şi în perioada 2000 – 2003, printre alte fapte (şantaj, violare de domiciliu, lipsire de libertate în mod ilegal etc.) au efectuat detecţii şi săpături neautorizate în situl arheologic „Sarmizegetusa Regia", clasat monument istoric pe lista monumentelor aparţinând patrimoniului cultural naţional (respectiv patrimoniului mondial), monument din care şi-au însuşit 15 brăţări dacice din aur evaluate la 1,5 mil. dolari SUA (însă de valoare inestimabilă pentru patrimoniul cultural) pe care le-au valorificat pe piaţa neagră internă şi internaţională, pricinuindu-se pierderea acestor bunuri pentru patrimoniul cultural naţional[1].

Prin încheierea penală nr. 72/2005, pronunţată de Tribunalul Hunedoara în dosarul nr. 3138/2005, s-a admis în parte propunerea Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Alba Iulia dispunându-se arestarea preventivă pe o perioadă de 29 de zile a 9 inculpaţi şi respingerea propunerii privind înlocuirea măsurii de a nu părăsi ţara cu referire la un alt inculpat, pentru săvârşirea faptelor de asociere în vederea săvârşirii de infracţiuni prev. de art. 323 C.pen., furt calificat de bunuri aparţinând patrimoniului cultural prev. de art. 208 al.1, 209 al.2 lit.a şi al.4 C.pen. cu aplic. art. 280[1] al.2 C.pen. şi efectuare de către persoane fizice neautorizate a unor detecţii sau săpături în siturile arheologice, prev. de art. 73 al.1 din Legea nr. 182/2000.

Pentru a emite această hotărâre Tribunalul Hunedoara a reţinut că inculpaţii prezentau pericol social concret rezultat din asocierea într-o grupare vădind un mod de organizare profesional cu un scop bine determinat, efectuarea de activităţi infracţionale menite a aduce atingere normelor ce ocrotesc patrimoniul cultural naţional al României, însuşirea unor bunuri arheologice din siturile Munţilor Orăştiei, clasate monument istoric şi traficarea acestora pe „piaţa neagră" internă şi internaţională[2].

S-a reţinut că grupările susmenţionate au capacitatea de a se autoproteja în sensul sustragerii de la investigaţii prin impunerea „legii tăcerii", exercitarea de ameninţări şi violenţe împotriva persoanelor care le-au cunoscut activităţile şi nu au respectat regulile impuse. De asemenea, o altă grupare acţiona violent prin desfăşurarea de operaţiuni tip „intervenţii rapide" de recuperare, efectuate prin racolarea unor foşti sportivi de performanţă din Capitală şi din Timişoara echipaţi şi înarmaţi adecvat.

Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a respins cererea de recuzare a judecătorilor Curţii de Apel Alba Iulia, formulată de unul dintre inculpaţi şi a dispus în temeiul art. 52 al.5[1] din C.pr.pen., menţinerea stării de arest a inculpatului (încheierea nr. 358/2005 pronunţată în dosarul nr. 3451/2005 al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, S.pen.).

Prin încheierea penală nr. 61/2005, pronunţată în dosarul nr. 3285/2005, Curtea de Apel Alba Iulia a admis recursurile inculpaţilor, a casat încheierea penală atacată şi rejudecând, a respins propunerea formulată de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Alba Iulia, dispunând punerea de îndată în libertate a inculpaţilor.

Pentru a dispune această hotărâre instanţa de recurs a reţinut în esenţă, următoarele :

- „art. 208 C.pen., constituie un mijloc pentru ocrotirea posesiei", iar bunurile din situl arheologic nu aparţin nimănui;

- „simplele declaraţii ale martorilor şi prezentarea unui film" nu sunt suficiente

probe; având în vedere că „în cauză grupurile se află într-o rivalitate notorie" înțelegerile între anumiți membri ai grupurilor erau „înțelegeri întâmplătoare";

- „nu au fost identificate, respectiv audiate şi alte persoane care au participat la săvârşirea acestor fapte" cu privire la infracțiunile de şantaj, violare de domiciliu şi lipsire de libertate în mod ilegal; nu este îndeplinită condiția pericolului social concret.

În cele ce urmează, lăsând la o parte aspectele privind evaluarea probațiunii care sunt de competența instanței de fond, vom analiza aspectul principal reținut, respectiv calitatea bunurilor arheologice mobile, detaşate şi însuşite fără drept dintr-un sit arheologic clasat monument istoric, aparținând domeniului public: simple obiecte din categoria „res nullius, res derelictae" sau bunuri aflate în proprietatea publică a Statului Român?

Conform motivării instanței de recurs, „bunul mobil este, în fapt, în posesia sau detenția unei persoane în momentul sustragerii. Res nulius (lucrurile care nu aparțin cuiva) şi res derelictae (lucrurile abandonate de posesorul lor) nu pot constitui obiect material al furtului. Brățările dacice nu s-au aflat în posesie şi proprietate publică, nu au fost supuse unor proceduri de clasare potrivit Legii nr. 182/2000, deoarece nu au fost găsite".

1. Problema instituirii unui regim juridic de protecție a bunurilor aflate în siturile arheologice, vizate spre a fi însuşite în urma unor operațiuni de braconaj arheologic (acțiuni ajunse după anul 1989, în anumite regiuni ale țării, la nivelul de fenomen antisocial şi executate de rețele infracționale specializate), a preocupat legiuitorul în sensul emiterii unor acte normative prin care a definit conceptele de patrimoniu cultural național[3], patrimoniu arheologic, sit arheologic declarat zonă de interes național, bunuri culturale mobile, bunuri arheologice etc., precum şi al stabilirii regimului juridic al acestor bunuri[4].

Patrimoniul arheologic este definit ca fiind „ansamblul bunurilor arheologice format din: siturile arheologice clasate în Lista cuprinzând monumentele istorice situate suprateran, subteran sau subacvatic, ce cuprind vestigii arheologice: structuri, construcții, grupuri de clădiri, precum şi terenurile cu potențial arheologic reperat, instituite conform legii; bunurile mobile, obiectele sau urmele manifestărilor umane, împreună cu terenul în care acestea au fost descoperite" (art. 2 lit.b din Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 modificată prin art. 2 lit. b din Legea nr. 378/ 2001)[5].

Conform art. 20 al.3 şi 4 din Ordonanța Guvernului nr. 68/1994 privind protejarea patrimoniului cultural național bunurile culturale mobile descoperite ca rezultat al cercetărilor arheologice sistematice, precum şi descoperirile fortuite sunt de drept proprietate publică, indiferent de regimul de proprietate asupra terenului din care acestea au fost recuperate. Din momentul descoperirii şi până la încheierea procedurii de clasare, care se declanşează din oficiu, bunurile culturale mobile descoperite în condițiile de mai sus beneficiază de regimul juridic de protecție prevăzut pentru bunurile clasate în categoria tezaur.

Aceste dispoziții privind protecția bunurilor culturale mobile indiferent de modul de descoperire au fost preluate în art. 45 al.1 din Legea nr. 182/2000 privind protecția patrimoniului cultural național mobil, intrată în vigoare la 27 ianuarie 2001, astfel: „Bunurile arheologice, epigrafice, numismatice, paleontologice sau geolitice descoperite în cadrul unor cercetări sistematice cu scop arheologic sau geologic, precum şi cele descoperite întâmplător prin lucrări de orice natură, efectuate în locuri care fac obiectul exclusiv al proprietății publice, conform art. 136 al.4 din Constituția României[6], intră în proprietate publică, potrivit dispozițiilor legale. Din momentul descoperirii bunurile arheologice sunt supuse procedurii de clasare iar direcția județeană pentru cultură şi patrimoniu cultural național decide cărei instituții i se vor transmite în administrare".

Bunurile mobile rezultate în urma unor descoperiri arheologice întâmplătoare vor fi predate de către descoperitor, în termen de maximum 72 de ore, direcțiilor pentru cultură, culte şi patrimoniu cultural național județean (art. 48 al.1 din Legea nr. 182/2000). În acest caz procedura de clasare se declanşează din oficiu (art.11 pct.1 lit.e din Legea nr. 182/2000). În timpul desfăşurării procedurii de clasare din oficiu a unui bun cultural mobil acesta se află sub regimul de protecție prevăzut pentru bunurile clasate în categoria tezaur (art. 17 din Legea nr. 182/2000).

Între siturile arheologice clasate în lista monumentelor istorice ce cuprind vestigii arheologice: structuri, construcții, grupuri de clădiri, precum şi terenurile cu potențial arheologic reperat, sunt enumerate „Cetățile dacice din Munții Orăştiei, comuna Orăştioara de Sus, jud. Hunedoara", monumente aparținând domeniului public, aflate în paza şi administrarea Muzeului Civilizației Dacice şi Romane din Deva (hotărârile nr. 13/1997, 18/1998 şi 11/2001 ale Consiliului Județean Hunedoara)[7]. Importanța excepțională pentru istoria şi cultura națională rezultată din mărturiile materiale, bunurile mobile ce fac parte din categoria „Tezaur al patrimoniului cultural național mobil" şi bunurile imobile clasate în categoria monumentelor istorice aflate în Lista patrimoniului mondial a determinat protejarea lor prin instituirea asupra comunei Orăştioara de Sus a unei zone de interes arheologic prioritar (art. 2 lit. g din Ordonanța Guvernului nr. 43/ 2000)[8].

Drept urmare, principalele căi de acces spre „Sarmizegetusa Regia" şi celelalte cetăți dacice au fost marcate cu panouri care informează şi avertizează publicul cu privire la regimul special de protecție a zonei.

Cetățile dacice şi terenurile cu potențial arheologic reperat din Munții Orăştiei, reprezentând un complex de monumente istorice, au fost protejate prin încredințarea spre administrare Muzeului Civilizației Dacice şi Romane încă de la înființarea sa (1920), precum şi prin menționarea lor ca monumente istorice pe toate listele emise de autoritățile competente în domeniu, din 1957 şi până în prezent.

Astfel, conform „Statutelor pentru organizarea şi conducerea Muzeului Județului Hunedoara", aprobate la 30 Decembrie 1920, între atribuțiile muzeului se enumerau:

„g) a îngriji ruinele Sarmizegetusa şi a intenționa înființarea, lângă muzeul local, a unei filiale la Grădişte.

h) a îngriji ruinele castelelor, taberelor şi cetăților daco–romane şi a face săpături la fața locului.

j) a nu îngădui ca nechemați să facă săpături de natură preistorică şi istorică pe teritoriul județului.

Muzeul stă sub supravegherea Ministerului Culturii şi Artelor, care-l controlează prin Inspectoratul Muzeelor".

Lista monumentelor de cultură de pe teritoriul României aprobată prin

Hotărârea Consiliului de Miniştri nr. 661/ 1955, completată cu Hotărârea Consiliului de Miniştri nr.1619/1957, publicată de Editura Academiei, cuprindea la poz. 111 „Rezervaţia arheologică „Cetăţile dacice", Orăştioara de Sus, Costeşti, Regiunea Hunedoara".

Lista monumentelor istorice situate pe teritoriul comunei Orăştioara de Sus, aprobată şi comunicată de Comisia Naţională a Monumentelor şi Siturilor Arheologice (cu adresa nr. 6380/ 20.11.1991), cuprindea 17 monumente între care sunt enumerate cele din Grădiştea de Munte, Costeşti, Blidaru etc. De asemenea, Lista monumentelor istorice a judeţului Hunedoara, păstrată în baza de date a Centrului de Informatică şi Memorie Culturală Bucureşti (1997), cuprinde monumentele istorice din zona comunei Orăştioara de Sus la pct. 52 – 54 şi 82 – 86.

În plan administrativ, protecţia siturilor – monument istoric din Munţii Orăştiei s-a realizat printr-un „Plan urbanistic zonal pentru zonele protejate : Cetatea Costeşti (Cetăţuia), Cetatea Blidaru şi Cetatea Sarmizegetusa – Regia – Grădiştea de Munte din comuna Orăştioara de Sus", care marchează limita zonei arheologice, precum şi prin Regulamentul local de urbanism, elaborate de Institutul Naţional de Cercetare – Dezvoltare pentru Urbanism şi Amenajarea Teritoriului URBAN-PROIECT – Bucureşti, aprobate prin Hotărârea nr. 11/2001 a Consiliului Judeţean Hunedoara, emisă în temeiul Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării construcţiilor, republicată în 1997.

Siturile arheologice clasate monument istoric ce cuprind vestigii arheologice: structuri, construcţii, grupuri de clădiri, precum şi terenuri cu potenţial arheologic reperat sunt proprietatea publică a Statului Român[9] reprezentat prin Ministerul Culturii şi Cultelor, fiind atribuite în administrarea instituţiilor publice - muzeele (art.7 şi 8 din Ordonanţa Guvernului nr. 68/1994 privind protecţia patrimoniului cultural naţional, art. 3 şi art. 10-16 din Ordonanţa Guvernului nr. 43/2000 aprobată cu modificări şi completări ulterioare)[10]. Obiectul protecţiei penale nu îl constituie dreptul de proprietate, ci posesia sau detenţia unui bun de către o altă persoană, decât făptuitorul indiferent de titlu sau caracterul acestuia[11].

Situl arheologic "Sarmizegetusa Regia", clasat monument istoric, este parte a domeniului public şi se află în administrarea Muzeului Civilizaţiei Dacice şi Romane din Deva, de la înfiinţarea acestuia.

În conformitate cu prev. art. 20 alin. 3 şi 4 din Ordonanţa Guvernului nr. 68/ 1994, „bunurile culturale mobile descoperite ca rezultat al cercetărilor arheologice sistematice, precum şi descoperirile fortuite sunt de drept proprietate publică". Din momentul descoperirii şi până la încheierea procedurii de clasare, care se declanşează din oficiu, bunurile culturale mobile descoperite în condiţiile de mai sus, beneficiază de regimul juridic de protecţie prezentat pentru bunurile clasate în categoria tezaur". Aceste dispoziţii privind protecţia bunurilor mobile indiferent de modul descoperirii au fost preluate în art. 45 al. 1 din Legea nr. 182/ 2000 intrată în vigoare la 27 ianuarie 2001.

Este de remarcat însă faptul că în cazul de faţă, bunurile arheologice mobile nu reprezintă o descoperire întâmplătoare.

Descoperirea arheologică întâmplătoare este definită ca fiind „evidenţierea de bunuri de patrimoniu arheologic ca urmare a acţiunii factorilor naturali sau a acţiunilor umane, altele decât cercetarea arheologică" (art. 2 lit. e din Ordonanţa Guvernului nr. 43/2000). Întâmplătoare este descoperirea „care se produce din întâmplare, care survine neprevăzut, incidental, accidental, aleatoriu"[12]. Spre exemplu cu ocazia unor lucrări de corhănit buştenii în exploatările forestiere. Nu poate fi întâmplătoare, neprevăzută, descoperirea unor bunuri arheologice realizată ca urmare a unor acţiuni organizate, în cadrul cărora mai mulţi indivizi asociaţi care au cules informaţii despre existenţa unor tezaure în zone cu vestigii arheologice, s-au dotat cu autoturisme de teren, detectoare de metale performante, unelte pentru săpat, hărţi şi lucrări de specialitate, efectuând detecţii pe terenuri aparţinând domeniului public. Este exclus a se aprecia ca fiind întâmplătoare, identificarea unor bunuri prin detecţii neautorizate, într-un sit arheologic declarat zonă de interes naţional clasat monument istoric, aparţinând domeniului public.

Prin sit arheologic declarat zonă de interes naţional se înţelege „zona de interes arheologic prioritar care se instituie asupra teritoriului unităţii administrativ – teritoriale ce cuprinde acele situri arheologice a căror cercetare ştiinţifică, protejare şi punere în valoare este de importanţă excepţională pentru istoria şi cultura naţională prin mărturiile materiale, bunurile mobile sau imobile ce fac parte sau sunt propuse să facă parte din categoria <<Tezaur al patrimoniului cultural naţional mobil >> sau fac parte ori sunt propuse să fie incluse în categoria monumentelor istorice aflate în lista Patrimoniului Mondial" (art. 2 lit. g din Ordonanţa Guvernului nr. 43/2000).

Conform jurisprudenţei, teritoriul comunei asupra căreia s-a instituit zona de interes arheologic prioritar este sit arheologic, fiind protejat în integralitatea sa de acţiunile constând în detecţii şi săpături efectuate de persoane fizice sau juridice neautorizate[13].

În realitate situaţia de fapt relevă o localizare a bunurilor într-un sit arheologic - monument istoric, aparţinând domeniului public al statului român, despre care sunt de notorietate informaţiile şi dovezile privind existenţa a numeroase tezaure ale civilizaţiei dacice şi romane doar parţial evidenţiate până în prezent, care de altfel conferă sitului valoarea de monument istoric. Este şi raţiunea pentru care desfăşurarea de activităţi de cercetare arheologică într-un sit de către persoane neautorizate şi folosirea detectoarelor de metale era interzisă (art.7 din Ordonanţa Guvernului nr. 43/2000).

Cum bunul imobil, monument istoric aflat în patrimoniul muzeului, nu poate fi însuşit ca atare, inculpaţii au localizat, detaşat, apoi şi-au însuşit pe nedrept bunuri arheologice încorporate în situl monument istoric, care în calitatea lor de mărturii ale civilizaţiei materiale a strămoşilor îi şi confereau valoarea de monument istoric.

Examinând problema obiectului material al infracţiunii de furt (corpus criminis), literatura de specialitate reţine că imobilele nu pot constitui obiect material al furtului, doar părţile componente ale acestora (ex. materialele componente ale unei case), odată ce au fost detaşate de corpul imobilului, devin bunuri mobile şi însuşirea lor constituie infracţiunea de furt[14].

Obiectul material poate fi un bun corporal mobil ce prezintă valoare şi care în momentul săvârşirii infracţiunii se află în posesia sau detenţia altuia[15].

1 Valoarea tezaurului, pentru patrimoniul cultural naţional, este evidenţiată de expertiza muzeografică: "această brăţară, la care se adaugă şi cele menţionate de doamna expert Barbara D. L., reprezintă un orizont de podoabe necunoscut până acum în epoca dacică clasică (secolele II a.Chr. – II p.Chr.), ele fiind singurele exemplare realizate din aur". Este relevată, de asemenea, în cuprinsul mesajelor trimise de expertul german Barbara D. L. pe parcursul anchetei, investigatorului sub acoperire Margot: „Dragă M,

Îţi mulţumesc pentru e-mail şi imaginile brăţării. De fapt, am văzut o brăţară de acest tip în vara lui 2000 şi am discutat cu d-na Marinescu din punct de vedere arheologic. Dar nu pot spune că este într-adevăr brăţara pe care mi-ai transmis-o. Tipul este exact acelaşi, dar mi se pare că este ceva mai "masivă". Îmi amintesc că greutatea, pe care am verificat-o cu cântarul meu de bucătărie, era puţin peste un kilogram. *În urmă cu câţiva ani, poliţia germană m-a contactat şi mi-a arătat fotografii cu doi tineri, pentru a identifica persoana care a venit la mine cu brăţara. Sper, în calitate de colegă, că vei înţelege că* am fost absolut fascinată de bijuterie şi că am profitat de ocazie pentru a studia tehnica brăţării, *chiar în momentele în care stăteam de vorbă cu tânărul. Îmi amintesc că, de fapt, persoana nu era un anticar profesionist. Probabil că ştii deja că o brăţară a fost pusă în vânzare publică la New York, dar nu s-a vândut deoarece nu există cerere pentru obiecte de interes regional, adică cele care nu sunt nici greceşti şi nici romane. Conform zvonurilor publice,* există încă unele brăţări de acest tip, descoperite împreună, la câţiva antiquari. Sper că ne vom cunoaşte cu prima ocazie în care voi fi în România sau aici, în Germania. Barbara Deppert". *„După adresă, magazinul nu se află în Frankfurt, ci la Moglingen, după codul poştal, este în regiunea Stuttgart. Săptămâna trecută, o prietenă mi-a spus că* două brăţări se află în vitrina unei noi galerii de artă din Munchen*, dar nu are şi adresa. În general, anticarii nu vor să vorbească de această afacere. Ei se tem de doi sârbi care fac tranzacţiile. Şi mai multe persoane mi-au spus că* unul dintre cei doi sârbi controlează traficul cu monede şi antichităţi în România, cu sprijinul unei persoane cu poziţie foarte înaltă în ministerul român al culturii. *Acelaşi lucru mi s-a spus de mai multe ori şi în anii trecuţi. Salutări cordiale, Barbara."*

2 În luna februarie 2002, în timpul desfăşurării anchetei, realizatorul tv. Tora Radu Dragoş a reuşit o penetrare a reţelei infracţionale din municipiul Deva, producând un film documentar în care doi membri ai reţelei, caracterizaţi tăinuitori, prezentau sub protecţia anonimatului, pe lângă alte obiecte de patrimoniu, o brăţară spiralică din aur. *În seara zilei de 9 martie 2002, prezentatorul Tora Radu Dragoş arăta pe postul OTV: "Ceea ce vedeţi aici, în mâna mea, este o* brăţară de aur masiv*, ascunsă de unul dintre căutătorii din această zonă, o brăţară pe care, v-o garantez, orice muzeu din lume şi-ar dori-o.* Are în jur de 1.500 grame*, e incredibil! Poate n-o să vă vină să credeţi, dar este crudul adevăr:* Muzeul Naţional de Istorie, în subsolul căruia într-o cameră blindată sunt expuse cele mai valoroase obiecte din aur descoperite în România, nu are o brăţară ca cea aflată acum în posesia bandelor de căutători din Deva*. Există totuşi una foarte asemănătoare dar, aş spune eu, din păcate, din argint".*

3 (2) Patrimoniul cultural naţional este alcătuit din:

a) bunuri cu valoare excepţională, istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, ştiinţifică şi tehnică, literară, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică şi epigrafică, reprezentând mărturii materiale ale evoluţiei mediului natural şi ale relaţiilor omului cu acesta, ale potenţialului creator uman şi ale contribuţiei româneşti la civilizaţia universală;

b) bunuri culturale care fac parte din colecţiile publice care figurează în inventarele muzeelor, arhivelor şi fondurilor bibli otecilor;

c) *bunuri culturale care fac parte din inventarele cultelor religioase şi ale instituţiilor ecleziastice.(art. 1 din Legea nr. 182/2000).*

4 Principalele acte normative prin care a fost reglementat acest domeniu sunt: Ordonanţa Guvernului nr. 68/1994 privind protejarea patrimoniului cultural naţional aprobată prin Legea nr. 41/1995; Ordonanţa Guvernului nr. 43/2000 privind protecţia patrimoniului arheologic şi declararea unor situri arheologice ca zone de interes naţional aprobată cu modificări prin Legea nr. 378/2001; Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice; Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 9/2001 privind unele măsuri în domeniile culturii şi artei, cultelor, cinematografiei şi dreptului de autor aprobată cu modificări prin Legea nr. 574/2001; Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 16/2003 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural naţional mobil aprobată cu modificări prin Legea nr. 314/2004; Legea nr. 105/2004 privind pentru modificarea Legii nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural naţional mobil şi Legea nr. 314/2004 privind aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 16/2003 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural naţional mobil.

5 Ordonanţa Guvernului nr. 43/2000 privind protecţia patrimoniului arheologic şi declararea unor situri arheologice ca zone de interes naţional, publicată în Monitorul Oficial nr. 45/31 ianuarie 2000, a fost aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 378/2001, publicată în Monitorul Oficial nr. 394/2001.

6 Bunurile proprietate publică sunt inalienabile. În condiţiile legii organice, ele pot fi date în administrare regiilor autonome ori instituţiilor publice sau pot fi concesionate ori închiriate; de asemenea ele pot fi date în folosinţă gratuită instituţiilor de utilitate publică (art. 136 al.4 din Constituţia României).

7 *Monumentele istorice* sunt bunuri imobile, construcţii şi terenuri situate pe teritoriul României sau în afara graniţelor, proprietăţi ale statului român, semnificative pentru istoria, cultura şi civilizaţia naţională şi universală (art.1 al.2 din Legea nr. 422/2001).

8 Despre preocupările privind perfecţionarea legislaţiei de ocrotire a monumentelor istorice a se vedea El. Tanislav, E. Tanislav, *Observaţii în legătură cu reglementarea actuală referitoare la protejarea monumentelor istorice,* în „Dreptul" nr. 6/2001, p. 92; A. Condruz, *Prevenirea şi combaterea traficului ilicit cu obiecte aparţinând patrimoniului cultural naţional*, Academia de Poliţie Bucureşti, studii postuniversitare (nepublicată).

9 Bunurile care se află în proprietatea statului şi servesc la folosinţa tuturor (*que sunt in uso publico)* aparţin *domeniului public (res publicae*), spre deosebire de bunurile pe care statul le posedă şi le administrează ca un particular şi care aparţin *domeniului privat (patrimonio fisci, res fiscales).* A se vedea C. Hamangiu, I. Rosetti – Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de Drept Civil Român,* vol.I, Editura ALL, Bucureşti, 1996, p.566.

10 Conform art. 4 din Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, publicată în Monitorul Oficial nr. 407/24 iulie 2001, monumentele istorice pot fi şi în proprietate privată (ex. terenuri cuprinzând vestigii arheologice), acestea fiind vândute numai în condiţiile exercitării dreptului de preemţiune al statului român prin Ministerul Culturii şi Cultelor sau al unităţilor teritorial administrative, după caz, sub sancţiunea nulităţii absolute a vânzării.

11 A se vedea O. Aug. Stoica, *Drept penal, partea specială,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1976, p. 149.

12 A se vedea I. Coteanu şi colab., *Dicţionarul Explicativ al Limbii Române,* Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998, p. 538.

13 A se vedea Judecătoria Hunedoara, S.pen. nr. 282/2001, pronunţată în dosarul nr. 2007/2001 (nepublicată).

14 A se vedea T.Vasiliu ş.a., *Codul penal comentat şi adnotat, partea specială, vol. I,* Editura Stiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1975, pag.255.

15 A se vedea O. Aug. Stoica, op. cit., p. 149.

(Continuare în numărul viitor)

Din Marea Dunăre Mamă s-a născut cea mai veche civilizație europeană

Marco Merlini

„A fost găsită cea mai veche civilizație europeană“(Ansa); „Iată cea mai veche civilizație europeană “(La Repubblica);

„Au fost descoperite resturi ale celei mai vechi civilizații europene“(Corriere della Sera); „Cea mai veche civilizație europeană are 2000 de ani mai mult decât piramidele“(La Nazione). E nesfârşit numărul de titluri entuziasmate despre societatea neolitică existentă acum 7.000 de ani în Europa centrală.

Prezența unor populații neolitice cu un ridicat nivel cultural şi social pe plaiurile Europei centrale nu este o noutate, deoarece ştiam despre asta mai de mult. În plus, mass-media de azi nu dă mare importanță descoperirilor arheologice.

Adevărata noutate este faptul că, în sfârşit, încep să fie luate în serios considerațiile istorice profund radicale despre identitatea europeană, în timp ce, din copilărie, diferite feluri de cărți despre aventura umană ne-au convins că civilizația s-a născut în Asia vestică sau în Africa nord-estică şi nu mai devreme de 5.000-5.500 de ani în urmă. Trebuie să fim recunoscători oraşelor-state sumeriene şi dinastiilor regale egiptene pentru dezvoltarea agriculturii, urbanismului, scrisului şi creşterea animalelor; toate „motoarele“ civilizante s-ar fi răspândit numai în mod succesiv spre apus. Cât despre Europa, în acel timp, continentul nostru ar fi fost locuit de populații „primitive“ îmbrăcate în piei de animale şi preocupate cu supraviețuirea în penumbra peşterilor.

Analizând mecanismele „scoop-ului jurnalistic“ despre vestigile „celei mai vechi civilizații europene“, observăm încă o dată că noutățile care apar pe prima pagină despre ce s-a întâmplat în antichitate sunt despre descoperirile făcute astăzi în inima puternic politică a continentului nostru (Germania,Austria şi, câteodată, Franța). În plus, arheologii şi marele public reuşesc să vadă urmele civilizației numai când sunt descoperite indicații de arhitectură monumentală şi de ierarhii sociale.

Contra marilor mori ale comunicației care macină poveşti extraordinare şi incredibil de captivante, poate oare să găsească voce considerația că, în realitate, noii descoperiți oameni de pe marile plaiuri centro-europene sunt, pur şi simplu, nepoții unei ramuri de emigranți din văile medii şi finale ale Dunării unde, cu mii de ani în urmă, era deja dezvoltată o extraordinară civilizație care avea scris, urbanizare, metalurgie şi comerț pe rază lungă? Şi că, deci, originea identității neolitice europene este mult mai veche şi se află în regiunea cuprinsă între Ungaria meridională, Macedonia, România, Bulgaria, Serbia, Slovenia, Ucraina apuseană şi Grecia nordică, deci în bună parte în țările provenind din părinți săraci, care intră în această Europă ce se măreşte din punct de vedere economic şi politic, dar nu şi cultural?

Regiunile unde au înflorit, acum şapte milenii, civilizația şi scrisul danubian. Prima (Danube Script), a caracterizat numai aria centrală a celei de-a doua (Danube Civilization).

Printre cei care lucrează în acest domeniu, Civilizația Danubiană este acum considerată printre cele mai importante ale antichității, comparabilă în complexitate cu cele ale Mesopotamiei, Egiptului, văii Indusului şi Chinei. Şi, deoarece posedă o caracteristică nu de mică valoare: înfloreşte acum 7.500 de ani, este din diferite puncte de vedere mai veche decât altele. De exemplu, a dezvoltat propriul ei scris mai bine de acum 7.000 de ani, cu un mileniu şi jumătate înainte de hieroglifele egiptene şi de semnele cuneiforme sumeriene: scrisul danubian (Danube Script).

Scrisul Danubian e o ştiință antică religioasă

Arheologii au adunat mii de inscripții cu acest scris european. „Cărțile din acel timp“ sunt de argilă: statuete feminine, sigilii, amulete, tăblițe, vase, falusuri, modele de templu, greutăți de cântar, fusălăi... Floarea lingviştilor şi a filologilor le studiază (www.prehistory.it) şi eu personal am incercat să povestesc această aventură într-un volum recent publicat (S-a născut scrisul în Europa? Vânătoarea după un scris considerat pierdut, editura Avverbi).

O lungă şi complexă formulă de dedicație pe un obiect de cult, a cărui folosință este necunoscută; din neoliticul balcano-danubian. A fost găsit la Vinča (Republica Serbia şi Muntenegru).

Am început să înțelegem câte ceva din acele semne liniare, din organizarea lor în inscripții şi din mesajele conținute în ele. Multe din acele texte au fost folosite în

liturgii religioase şi fixează pe piatră sau pe argilă sângele ofrandei, numele unui zeu sau al unui credincios, credinţele spirituale, invocaţiile şi devinaţiile acelor populaţii antice. În unele cazuri, narează mituri divine şi epopee umane. Rar sunt folosite pentru a ţine socoteala în tranzacţii comerciale şi de a memoriza documente administrative. Scrisul este considrat un dar divin şi un vehicol al transmiterii legiilor sacre, este folosit pentru „a vorbi cu zeii“ sau cel puţin pentru a pune originea divină a ştiinţei şi a puterii în mâna religioşilor. Avem astfel, primii preoţi-scribi cunoscători ai ştiinţei sacre a numerelor şi a scrisului, pentru a comunica cu zeii, sau pentru a prezice viitorul în comunicaţiile cu ciudatele divinităţi hibride: femeie-pasăre sau femeie-broască sau figurine feminine în forme falice.

Micul cuptor de la Čardako din al cincilea mileniu î.d.C.: un calendar inclus pe o latură de 17 centimetri (Bulgaria)

Printre altele, încep să apară calendare antice, simboluri sacre, formule magice, notaţii contabile, semne de artzani sau de proprietari, constelaţii, mişcări stelare.

Şi ce este de spus despre această figurină care, găsită în Ucraina şi creată acum 7.000 de ani, prezintă semne poziţionate în secvenţă indicând atât înainte, cât şi înapoi? Putem observa zigzaguri, cercuri concentrice, spirale, semne de pomi, romburi, etc. Sunt aliniate pe parţi anatomice strategice, ca şi cum şamanul a vrut să sublinieze punctele energetice ale corpului uman şi fluxul energiilor. Existenţa unor puncte bio-energetice ca în acupuctura chinezească şi în yoga indiană este surprinzătoare.

Este excepţională corespondenţa între punctele energetice ale corpului uman subliniate de această figurină veche de 7.000 ani - găsită în Ucraina - şi cele ale acupuncturii chinezeşti şi ale yogei indiene.

Vorbesc despre „Civilizaţia Danubiană“ pentru fluviul Marea Mamă, care a dat naştere acestei civilizaţii îndepărtate şi care simbolizează, cu cursul unduitor şi cu curentul încet şi frământat, divinitatea feminină adorată atunci. Orizont lichid, uterul unor predecursori mitici, ape fecunde, ţărmuri umide şi fertile, curent protectiv, arteră comercială, cale de imigraţie pentru agricultorii şi crescătorii de animale, care au populat în mod succesiv Europa Centrală, dar chiar şi cale de scăpare (fugă): începând cu mijlocul mileniului opt şi timp de mai bine de douăzeci de secole, de-a lungul acestui fluviu imens total european, se dezvoltă sate în care locuiesc ţărani religioşi, ostaşi, comercianţi, artizani uniţi în aceeaşi matriţă culturală. Ei împărtăşesc credinţe religioase, rituri funerare, simbolisme culturale, un sistem de scris şi, probabil, aceeaşi limbă, cu mai mult sau mai puţine diferenţe de dialect. La fel, apar şi modele instituţionale şi structuri sociale: o religie dictată de regulile comunităţii, sate conectate între ele în confederaţii de suport mutual şi convenienţe reciproce. Locuinţele sunt construite după aceleaşi planuri şi reguli. Prosperă în straturi succesive, deoarece casele sunt construite pe fundaţiile celor prcedente. Comune sunt forma locuinţelor, stilul de construcţie şi producţia artistică. În concluzie, începând din al optulea mileniu, de-a lungul cursului mediu şi final al Dunării sunt prezenţi toţi factorii – apariţia Statului şi a puterii religioase – pe care istoricii obişnuiesc să îi atribuie marilor civilizaţii ale lumii antice.

Dar despre ce populaţie este vorba? Cum este organizată? Care sunt credinţele ei? Civilizaţia Danubiană este cea mai misterioasă dintre toate cele care au prosperat de-a lungul cursului marilor fluvii Mame. În timp ce egiptenii şi mesopotamii investesc cele mai bune energii ale lor pentru a construi monumente maiestoase pentru guvernanţii lor şi temple magnifice pentru zeii lor, această civilizaţie europeană nu lasă urme grandioase. Locuitorii ei, liberi de o reverenţă excesivă pentru ierahiile terestre şi divine, se dedică producţiei artizanale de înalt nivel, se manifestă în capodopere minione, fură de la pamânt, printe primii, secretul metalului, venerează complexul divin şi pe idolii feminini în cvasi-sanctuare, îşi concentrează energiile pentru dezvoltarea recoltei şi creşterea de animale, trăiesc în orizontul creat de un sat, familie şi sunt descendenţii unui strămoş comun mitic. Şi, de cinci milenii, ruinele în mare parte încă acoperite de pământ ale locuinţelor lor, continuă să păstreze secretele unei civilizaţii care înfloreşte într-o arie vastă şi dispare rapid.

Să încercăm atunci să ridicăm vălul. Şi vom descoperi mai mult de o singură surpriză. De asemenea, numai acum reuşim să întrevedem amprentele persistente pe care Civlizaţia Danubiană le-a lăsat asupra culturii vechiului continent. O amprentă care merge mult mai departe decât ridicarea unor pietre mari.

O agricultură evoluată şi specializată

Deja de acum 9.000-8.000 de ani, Europa sud-estică se baza pe o economie rurală eficientă. La Schela Cladovei

(România), arheologii au descoperit prima sapă (de acum 10.000 de ani). La Icoana (tot în România), zigzaguri care încep şi se termină cu cercuri concentrice au fost cioplite (sculptate) pe coarne de cerb mascul, folosite ca bastoane ceremoniale; bastoane care au forma coasei cu care se taie recolta: simbolul noii ere agricole s-a dezvoltat, probabil, de la sfârşitul perioadei glaciare. Cu aceste expresii magico-geomatrice se termină în Europa sud-estică lunga transformare a lumii vânătorilor în cea a ţăranilor. Coasa este, de asemenea, reprezentarea puterii deoarece, cu lama constituită dintr-o serie de vârfuri de cremene aflate unele lângă altele, devine un formidabil instrument de război. Cu o continuitate surprinzătoare, în epoca de metal, coasa va deveni sabia curbă cu care dacii au luptat contra imperiului roman. Eficacitatea coasei este atât de importantă, încât în civilizaţia danubiană ea este considerată o armă divină, folosită de teribilul zeu al morţii. Chiar şi azi, miturile sârbe şi cele poloneze povestesc despre gesturile macabre ale Południcei, Doamna Miezul-zilei: în zilele caniculare de vară, zeiţa (sub forma unui demon fără pupile şi cu orbite care emit o lumină orbitoare) apare ca o coloană de aer, ce face ca lumea să devină nebună şi debilă, pentru ca apoi să taie capetele cu o coasă magică.

Secera magică şi de putere descoperită la Icoana (România)

În Europa, cea mai masivă defrişare a terenului împădurit - pentru a face loc câmpiilor - are loc cu circa 8.200 de ani în urmă, la Durankulak (la Marea Neagră, în Bulgaria nord-estică). Aici ia fiinţă o localitate care va trăi pentru încă 800 de ani şi va intra în istorie pentru monumentalitatea caselor, unele dintre ele depăşind 150 mp, având două etaje.

O vedere a aşezării neolitice din Durankulak (Bulgaria nord-estică).

În decursul întregului mileniu al şaptelea, pasul dezvoltării economice se accelerează datorită extensiei suprafeţelor cultivabile şi a creşterii în productivitate ca urmare a adoptării de tehnologii avansate. Un exemplu edificator: irigaţia printr-o reţea de canale, amplu documentată la Mačva (Bosnia şi Herzegovina) şi la Giannitsa (Grecia nordică). Acum aproximativ 7.500 de ani, bovinele preiau un rol cheie în creşterea de animale şi, în mai puţin de jumătate de secol, se maturează ciclul de producţie pentru produsele secundare: de la lapte la tracţiunea animală, de la piei la păr de animal. Taurul şi berbecul devin decisivi prin forţa lor şi, cam acum 7.000 de ani, încep să fie folosiţi ca animale de povară, de cărat şi, în fine, pentru arat. Iată cum ia naştere o altă tehnică: aratul cu secera de cremene sau cu corn de cerb, „inventat“ de sumerieni acum vreo 6.400 de ani şi care va ajunge în Italia de-abia acum 4.000 de ani. Tehnologia atât de revoluţionară de a crea brazdele estetice în linii paralele, este scoasă în evidenţă pe vase.

Puţini ştiu că în neoliticul danubian se creşteau două tipuri de bovine. Unul este un fel de bizon: spate şi cap proeminent, blană deasă, cu guşă dublă. A fost importat de pe stepele Volgii, ca schimb pentru aramă. Al doilea taur, Bos Primigenius, se aseamană cu cel actual, dar e mult mai robust. Provenind din Ucraina şi din Panonia (partea vestică a actualei Ungarii), are origini autohtone. Existenţa celor două tipuri diverse de bovine demonstrează că deja acum şapte milenii, creşterea de animale era o activitate productivă extrem de dezvoltată şi selecţionată.

Revoluţia textilă, o ceramică rafinată şi cea mai antică turnătorie

Acum mai bine de nouă milenii, apare „revoluţia textilă“ a Civilizaţiei Danubiene. Aceasta este data primelor apariţii ale războiului de ţesut în valea Tiszei (Ungaria). În zece secole, arta ţesutului înfloreşte şi se răspândeşte în tot sud-estul european. Începe să fie folosit războiul vertical, unde greutăţile ţin întinse şi aliniate iţele. Cel orizontal, adoptat în Egipt şi în Mesopotamia este,însă,necunoscut. Ţesăturile cele mai frecvente încep cu cele de lână şi merg până la cânepă, de la pânza de in la torsul de urzică, din care se confecţionează atât veşminte, cât şi obiecte. Nasturii sunt de os sau de scoică.

Replica unui război de ţesut vertical. De observat cum se produce ţesătura. (De la Open Air Museum. Credits: Barbara McManus, 1988)

Producţia de ceramică începe acum circa 8.500 de ani. Nu este o invenţie nouă, ci una redescoperită de la

una mai veche care s-a pierdut: omul cu capul de leu din Hohlenmstein (Austria) are mai mult de 32.000 de ani. Cele mai antice figurine feminine de teracot au fost descoperite la nordul Vienei, în rămăşiţele vânătorilor de mamut care locuiau acolo acum 27-29.000 de ani. Abilitatea de a reproduce actul creaţiei prin modelarea şi solidificarea argilei a fost apoi uitat timp de milenii. Pentru a o vedea reapărând, trebuie să urmărim Civilizaţia Danubiană. Şi obiectele de ceramică demonstrează curând o astfel de abilitate în formă şi ardere, pe care părintele arheologiei sârbe, Miloje Vasic, le-a descoperit în 1980 la Vinča (lângă Belgrad). El era foarte sigur că este vorba de un centru al civilizaţiei egeene care s-a dezvoltat numai acum patru milenii.

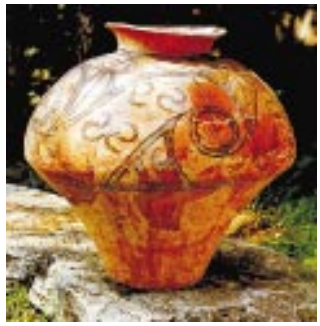

Vas din cultura Cucuteni de circa 6.500 de ani.

Dezvoltarea în epoci îndepărtate a unei cvasi-industrializări a extracţiei de minerale este o altă trăsătură caracteristică a Civilizaţiei Danubiene. Anumiţi cercetători gândesc că manipularea aramei („aurul roşu“) a început acum 10.000 de ani în Mesopotamia, 9.000 în Anatolia şi a intrat în Europa sud-estică după câteva secole. Alţii gândesc că este vorba despre o descoperire autohtonă. Cu toate astea, toţi sunt de acord asupra faptului că, în scurt timp, Europa sud-estică depăşeşte Asia apuseană în sofisticarea şi eficienţa proceselor de realizare. Cele mai antice mine ale continentului nostru sunt în Serbia şi în Bulgaria; locuitorii Balcanilor sunt primii europeni care au folosit arama – spre mijlocul mileniului opt – pentru a forja topoare, foarfece, ace, harpoane, ornamente şi bijuterii.

În vara lui 2003, a fost descoperită, în Bulgaria centrală, ceea ce este considerată cea mai veche turnătorie europeană: un cuptor şi zgură de aramă de circa 8.000 de ani. Temperaturile ridicate, folosite în coptul ceramicii sunt utilizate pentru a topi metalul şi a-l turna. Urmează imediat apariţia aurului, se difuzează fenomene pe care suntem obişnuiţi să le acordăm metalurgiei „moderne“: o cerinţă susţinută de materii prime, profunde cunoştinţe mineralogice, o industrie dedicată extracţiei, folosirea uneltelor de metal, creşterea continuă în cererea pentru aur şi arama şi, în fine, circulaţia lor în mari cantităţi.

Macheta oraşului Maydanets (Ucraina) cu 20.000-24.000 de locuitori.

Oraş de 20.000 de locuitori şi comerţ pe rază lungă cu bunuri de lux

Cu olarii, ţesătorii, tâmplarii şi lucrătorii de metale s-au născut primele profesii urbane.

O altă vedere de la înălţime a oraşului din Petreny (Moldova) aranjat în mod planificat, în raze şi cercuri concentrice. (din Ellis L., The Cucuteni – Tripolye Culture, British Archaeological Reports, International Series 217, Oxford, 1984)

În sate apar, curând, lucrători angajaţi pentru fabricarea în masă a bunurilor de cel mai larg consum. Anumite localităţi se disting prin specializarea în produse specifice. Şi descoperim că, de multe ori, localităţile se lărgesc, ca şi-n ziua de azi, până ce devin un oraş cu alţi 10.000 de locuitori şi o extensie majoră a complexelor palaţiale al lumii succesive minoico-miceneene şi ale multelor oraşe dinastice ale Orientului Apropiat.

De exemplu, Maydanets (Ucraina) ajunge la 20.000-24.000 de locuitori. Acum opt milenii, au început să fie adoptate deja soluţii de raţionalizare urbanistică: terasamente, străzi, alei şi locuri de reuniune. Şi cu surprindere descoperim cum, acum 5.000 de ani, la Parţa (România, în Transilvania), vechile case au fost demolate şi înlocuite cu blocuri de trei-patru edificii plasate sub acelaşi acoperiş, conectate prin pasaje de 40-60 centimetri şi folosind un sistem comun de colectare a apelor: are loc naşterea condominiumului.

Un conglomerat de case la Parţa (România) în al şaptelea mileniu t.p., unde au fost găsite diverse obiecte înscrise. (De la Lazarovici G., Dragovean F., Maxim Z., Parta. Monografie arheologică, vol. 1, Cluj, 2001)

Dezvoltarea economică şi urbanistică este susţinută de comerţ, care, începând acum 7.500 de ani, creşte în mod exponenţial. Schimburile urmează drumuri lungi de mii de kilometri. Comerţul nu este o activitate numai locală: se fac schimburi şi se colaborează între popoare. Civilizaţia Danubiană face legîtura dintre Anatolia şi Orientul Apropiat cu Europa Centrală. Arheologii erei victoriene erau convinşi că civilizaţiile neolitice, preocupate, după ei, să răspundă mai bine la necesităţile dure ale supravieţuirii decât la cele frumoase, schimbă numai bunuri primare, cum sunt grânele sau animalele şi nu bunuri superficiale sau de lux. În schimb, Civilizaţia Danubiană cultivă o pasiune specială pentru produsele de status-symbol (simbol de bunăstare). Este vorba

despre amulete, sigilii, veselă rafinată, vârfuri de tăiat, bijuterii şi bastoane de comandă. Acestea sunt confecţionate din materiale exotice printre care chihlimbar, obsidian şi scoici. Rolul lor nu este acela de-a aduna comori personale, ci concurenţa, imitarea şi reputaţia. Câteva mii de bjuterii de aur pur de 23,5 carate au fost găsite în necropolele din Varna (Bulgaria). Şase kilograme de acum circa 6.500 de ani, care reprezintă cel mai vechi tezaur de aur cunoscut până acum, este mărturia diferenţelor de bunăstare şi de bogăţie care încă de atunci existau în societate. Deşi întâi faraonii egipteni şi regii sumerieni s-au împodobit cu comorile lor, o producţie rafinată de aur ia naştere pe coastele Mării Negre. Splendidul colier ilustrat în fotografie ne permite să observăm câteva aspecte ale sensibilităţii estetice ale acelui timp. Mărgelele alternează, scoţând în evidenţă sobrietatea argilei, sclipirea aurului făcut în spirală şi căldura unui cuarţ extrem de dur. Solidul pandantiv-amuletă central a fost creat prin ciocănirea repetată a unei foi de aur peste o formă concavă şi apoi una convexă. După aceea, s-a făcut o gaură. Faptul extraordinar este că această capodoperă se concentrează în numai 11 centimetri şi în mai puţin de 12 grame de aur: colierul este un produs minion.

Colier găsit în mormântul 97 al necropolei din Varna (Bulgaria). O capodoperă în aur, concentrată în numai 11 centimetri și în doar 12 grame de aur.
© All rights reserved, Pointe-ŕ-Callière, Montréal Museum of Archaeology and History.Photographic material available on request

Unele dintre obiectele de aur ale necropolei din Varna au acompaniat scheletul unui om de circa 40-50 de ani. Era înalt de 175 cm, avea un corp atletic şi, se presupune, o mare forţă fizică. Descoperirea de arme în mormânt revelează că era un războinic. Prezenţa unui sceptru-falus de aur demonstrează şi funcţii sacerdotale: oare revine religiosului şef de trib onoarea de a fecunda simbolic pe zeiţa Mamă, a cărei imagine terestră este încarnată în preoteasa sanctuarului?

Fundul unui vas la Korbovo (Serbia estică)cu o barcă a zeului Soare de acum 7.000 de ani.

Prin activităţile comerciale pe rază lungă de bunuri de status-symbol (simboluri de bunăstare), Civilizaţia Danubiană crează o reţea de schimb şi recunoaşteri reciproce cu alte populaţii, dezvoltă atitudinea şi economia darului cu care se cimentează prietenia între vecini, bunavoinţă între aliaţi, căsătorii, difuzează „la est“ propria artă, obiceiuri sociale, valori şi religie. În interiorul bazinului marelui Fluviu Mamă, comerţul cimentează unitatea culturală între reţelele regionale.

Traficul are loc mai mult pe jos, pe spatele purtătorilor sau pe spinarea bovinelor. Bunuri şi persoane se mişcă chiar şi pe râuri, în canoe şi pe plute de lemn sau de surcele acoperite cu piele. Modelul de ceramică al unei bărci cu fundul plat, provenind de la Tsangli (Tessaglia, în Grecia), ne sfătuieşte să retrodatăm începutul navigaţiei ca fiind acum 8 milenii. Un desen vechi de 7.000 de ani găsit pe fundul unui vas la Korbovo (Serbia de est) înfăţişează extraordinara barcă a zeului Soare: o navă cu 21 de rame surmontată de un motiv geometric care combină meandru-labirint-spirală-svastică pentru a simboliza astrul. Este oare această navă divină o componentă a cultului strămoşilor, care treceau în Cealaltă Lume traversând râul morţii? Este oare posibil ca mitul egiptean al zeului Ra – zeul Soare care în fiecare zi conduce barca peste cer, în timp ce noaptea dispare sub pământ – să fi venit din Balcanii centrali?

Marele preot și șeful de trib din Varna (Bulgaria), găsit înconjurat de primele bijuterii de aur cunoscute, printre care un sceptru-falus.

În concluzie, Civilizaţia Danubiană - produs surprinzător al epocii de piatră - minează cu o evidentă încărcătură explozivă convingerile tradiţionale despre aventura umană şi parcursurile istoriei euroasiatice. Ne arată, de fapt, că Europa neolitică era locuită de populaţii bogate, evoluate, vivace şi având caracteristici predatând populaţia fertilului Orient Apropiat. Astfel, pentru a spune adevărul, Civilizaţia Danubiană înfloreşte când cultura sumeriană încă nu exista şi când cea egipteană face abia primii paşi. Pentru unele aspecte ale procesului de civilizare, putem să ne hazardăm şi să răsturnăm teorema clasică Ex Oriente lux in Ex Occidente lux? (Lumina vine de la răsărit în Lumina vine de la apus?)

Artista şi antropoloaga Daniela Bulgarelli este autoarea desenului pe obiectul de cult cu o lungă şi complexă formulă dedicatorie. Doar dacă este altfel specificat, imaginile acestui articol sunt Copyright© 2005 al lui Prehistory Knowledge Project.

ZAMOLXIS PRIMUL LEGIUITOR AL GEȚILOR

de Carolus Lundius

De ce trebuie să auzim de la Carolus Lundius despre Zamolxis ca fiind cel care a dat lumii primele legi scrise? De ce nici unul din istoricii noştri nu-l pomeneşte? Oare de ce suedezii se mândresc cu ce noi refuzăm să ne mândrim? Când oare, istoria noastră în loc să înceapă cu înfrângerea noastră , cu sfârşitul nostru ca stat, cu înfrângerea lui Decebal, va începe cu istoria Daciei şi a regilor ei ?

Iată de ce ne facem o datorie de onoare în a publica în serial întregul volum ZAMOLXIS PRIMUL LEGIUITOR AL GEȚILOR.

Prima ediție a acestui volum sub titlul *Zamolxis Primus Getarum Legislator,* scrisă de Carolus Lundius, a apărut în Suedia în anul 1687.Am găsit-o rătăcită într-un anticariat din Upsala-Suedia,de unde am cumpărat-o la un preț mare,încredințând-o spre traducere doamnei Maria Crişan .

Dr. Napoleon Săvescu

Capitolul IX Rezumat 3 – 4

& 3. Princ. 2. Peste toate cele care sunt create, inclusiv peste gânduri domneşte Dumnezeu. &4. Princ 3.Zeu este cel care hotărăşte cu dreptate în aceasta viaşă El răsplăteşte oamenii şi tot el i pedepseşte.

& 3. Aşa stând lucrurile, rămâne de văzut principiul care urmează. Aşadar, nu încape îndoială că Dumnezeu domneşte peste toate cele pe care le-a creat, inclusiv peste cugetări. Căci este propriu naturii inteligenteprima cauză cercetată a tuturor lucrurilor, cea care statuează de fapt cauzele secundare, care, în chip necesar niciodata nu se pun în mişcare de la sine, ci, după cum am spus, toate acționează în funcție de prima cauză (ca motor al celor secundare). Se întâmpla ca între ele să fie şi disensiun: că Dumnezeu este infinit şi că există şi altceva care nu depinde de el. Lucrurile stau de aşa manieră, încât cauzele secundare pot fi recunoscute, deoarece prima cauză, fiind mai perfectă decât cele secundare, prin ele însele, neputând exista, se recunosc după faptul că sunt mai puțin perfecte şi se păstrează aşa cum sunt, prin eliminare, rămânând valabil principiul duratei la cauza primară; dar cum atotputernicul Dumnezeu se regăseşte în toate lucrurile din spirit de dreptate şi fapte bune puse chiar în slujba celui profan, pe el îl numesc cel mai bun, pentru că are forța cea mai mare. Vezi şi Cicero (De Fin. , lib. lV; Pro domo sua; Ad Pontifices, p.m. 142). Adaug în acelaşi timp că niciodată nu lipseşte izvorul bunătății prin accțiune şi mişcare; nimic nu este mai limpede că în acelaşi lucru îşi spune cuvântul Providența. Nu poate fi înțeles cum unul nu se face fără celălant pe dată. Oare Dumnezeu nu ştie care sunt lucrurile cele mai importante şi pe care el să le trateze într-un anumit chip şi să le salveze? Oare să nu aibă forța necesară prin care să susțină şi să administreze atâtea lucruri? Dar necunoaşterea lucrurilor este total străină de natura lui Dumnezeu şi ceea ce pentru oameni este o greutate pe care ei, în neputința lor, nu o pot duce, revine măreției prea bunului Dumnezeu, care, în puterea lui, nemărginită, o simte ca pe un lucru foarte uşor; căci dacă natura lui este infinită, tot infinită este şi puterea. Chipul perfect al infinității acesteia nimeni nu îl poate înțelege cu mintea şi nimeni nu-l poate admira îndeajuns; nimeni nu-l poate venera îndeajuns de demn prin religie sau cult. Pentru ca aceasta să săvârşească complet, providența lui Dumnezeu este organizată de către Autoritatea publică, pentru ca să se mențină "această ordine minunată şi această constantă de necrezut, din care izvoreşte şi păstrarea şi întreaga salvgardare a tuturor, cel care se socoteşte golit de spiritul diriguitor, el însuşi lipsit de spirit, va fi dotat cu aceasta" (Vezi Cicero, De Natura deorum, c, ll, p. 26 şi 37), după cum remarcăm explicat mai clar de către senatul antic al filozofilor, pus într-o lumină mai clară.

Astfel, spre uimirea noastră mergând până la admirație, există în tăria cerurilor corpuri ceresti de stele foarte mari, unele rătăcitoare- care, totuşi, cât de corect sunt ele astfel numite- vezi ce spune Cicero (d. L. Iip.m. 26), altele sunt fixe, dar fără să se sprijine pe vreun suport ; cât este de uimitor când te uiți la globul pământesc (aruncând o privire de ansamblu spre a obține un punct din univers), vezi atârnând pretutindeni corpuri cereşti în aer, sfidând legea echilibrării. Singurul argument este că Dumnezeu este acela care susține toate aceste corpuri. Să apelăm şi la Aristotel (lib. De Mund, c. VI) şi

Lucan (De B.C. lib. V, p. 134) care cântă această forță uriașă: „ De aerul gol este pământul în echilibru ținut“, iar Lucretius (De R. N., lib. V, p. 197 și urm.): „ Cum de rămâne pământu-n repaus în mijlocul lumii? Ciudat e tărâmul de aer al lumii în care se află“ iar Cicero (d.l. II, p. 45 și De Univers., lib., p.m. 198): „ Pământul este așezat în mijlocul lumii și se menține astfel solid și rotund, absolut de la sine“..

& 4. Cel de-al treilea principiu este că Dumnezeu este acela care hotărește cu dreptae ăn această viață răsplățiile și pedepsele oamenilor. Căci Dumnezeu domnește, dacă se îngrijește de oameni, este firesc ca binele să fie răsplătit cu cele bune, iar răul cu cele rele și cu pedepse, chiar dacă uneori mai târziu, totuși ele trebuie să fie. Dar aceste pedepse nu pot fi admise mai înainte de a fi cântărite faptele din punctul de vedere al stăpânirii și al perfecțiunii divine. Căci alminteri poate avea loc o perturbare a lucrurilor umane, a vieții și o confuzie imensă, având drept consecințe pierderea încrederii în societatea umană, o degradare a neamului omenesc. De aceea Justiția lui Jupiter, după cum o demonstrează Antichitatea este prezentă prin acel act de blândețe. Chiar și Pindar l-a numit pe Dumnezeu aristotenhn, „ cel mai mare maestru“, ca unul care administrează Dreptatea și care accționează conform regulamentului „ to pote, kai pw, kai meri posou“, „momentul săvrșiri actului, în ce fel sa săvârșit penalitatea și până unde merge pedeapsa actului penal“. Vezi și Plutarch(comment. De Ser. Num. Vind. , p.m. 550) și Plaut (Prolog. Rud). Iar Homer (Odyss. V) a cântat astfel:

„Zeu sfea tisait ikethsio, o te kai allou Anrwpou efora kai tinnutai, osti amarth.“

(„Zeus ajută pe cei care se roagă lui, cerând ajutor, dar în același timp pedepsește pe acei oameni care greșesc“). Aceasta, pentru că el veghează zi și noapte asupra oamenilor, străbătând pământul în lung și în lat, urmărește pe fiecare în parte și pe toti la un loc, dotat fiind și cu o memorie mult mai presus decât cea a oamenilor. Deaceea, cel care nu respectă conștiința divină (care e mereu trează, veghiind asupra tuturor lucrurilor și oamenilor) , aceluia ar trebui să-i fie teamă mereu de zeii prezenți permanent și ar trebui măcar să se teamă de pedepsele amenințătoare care vin de la ei. Căci printr-o îndelungată și precisă observație, au fost bine reținute facerile de bine, deaceea au fost gândite răsplăți uriașe din partea conducătorului zeilor și arhitectului tuturor binefăcătorilor. Iar în ce-i privește pe cei mincinoși, pe turnători, pe prefăcuți, pe răufăcători, nici o pavăză nu-i poate ascunde, pentru că faptele lor vor fi pedepsite pe față în văzul tuturor, chiar dacă uneori cu oarecare zăbavă nimic nu va rămâne nepedepsit de ochiul lui Dumnezeu cel mare și sfânt care le vede pe toate. Vezi și Plaut, prologul lui Amphitrion, 45. Epicur se pare că a smuls rădăcina religiei din sufletul oamenilor și providența lui Dumnezeu și o dată cu aceasta și grația și opera lui după cum relatează Cicero (De N. D. , lib. X, p.18), selecționând câteva opinii rezumative ale lui Epicur care le a numit kuria doxa („sentințe diriguitoare“), cele mai multe dintre ele fiind adăugate fie de către neștiutori, fie de către alții, care împărtășeau diferite alte modur de viață dar atribuite lui Epicur: ceea ce știu sigur este că nu s-au strecurat prin vise. Metrodorus, chiar cel despre care se spune că a fost discipolul cel mai apropiat al lui Epicur(conllega sapientiae, „confrate doctrinar“), relatează multe lucruri, ba chiar mai rușinoase, punându-le pe seama maestrului său, l-a acuzat până și pe fratele său care se îndoia de toate ce țineau de viața fericită, dusă în plăceri, prin care se și întârâtau poftele simțurilor și care cu o zicală ar putea fi definită ca a măsura totul cu măsura burții. Dar nici să faci uz zi de zi cum recomandă Cicero (lib. III, Offic. , p.567 și urm.), și să persiști în aceasta cu o mândrie prostească; nu de acest lucru trebuie ținut seama, despre care vorbește Epicur, ci de ceea ce s-ar putea numi potrivit „ o cale de mijloc“, stiut fiind că printr-o plăcere bună se va ajunge la o durere rea (cred că aluzia este la proverbul „Pollaki h mikra, hdonh megan luphn tiktei“, „Adesea o mică plăcere naște o mare durere“, n.t).

•

Dacă doriți un abonament la

DACIA MAGAZIN

Trimiteți prin mandat poștal suma de 250 000 lei pe adresa Daniela Gridan 2700 Orăștie Piața Victoriei 20.

Veți primi începînd cu luna următoare douăsprezece numere ale publicației noastre.

Vă rugăm să specificați pe mandat adresa poștală corectă la care doriți să primiți revista.

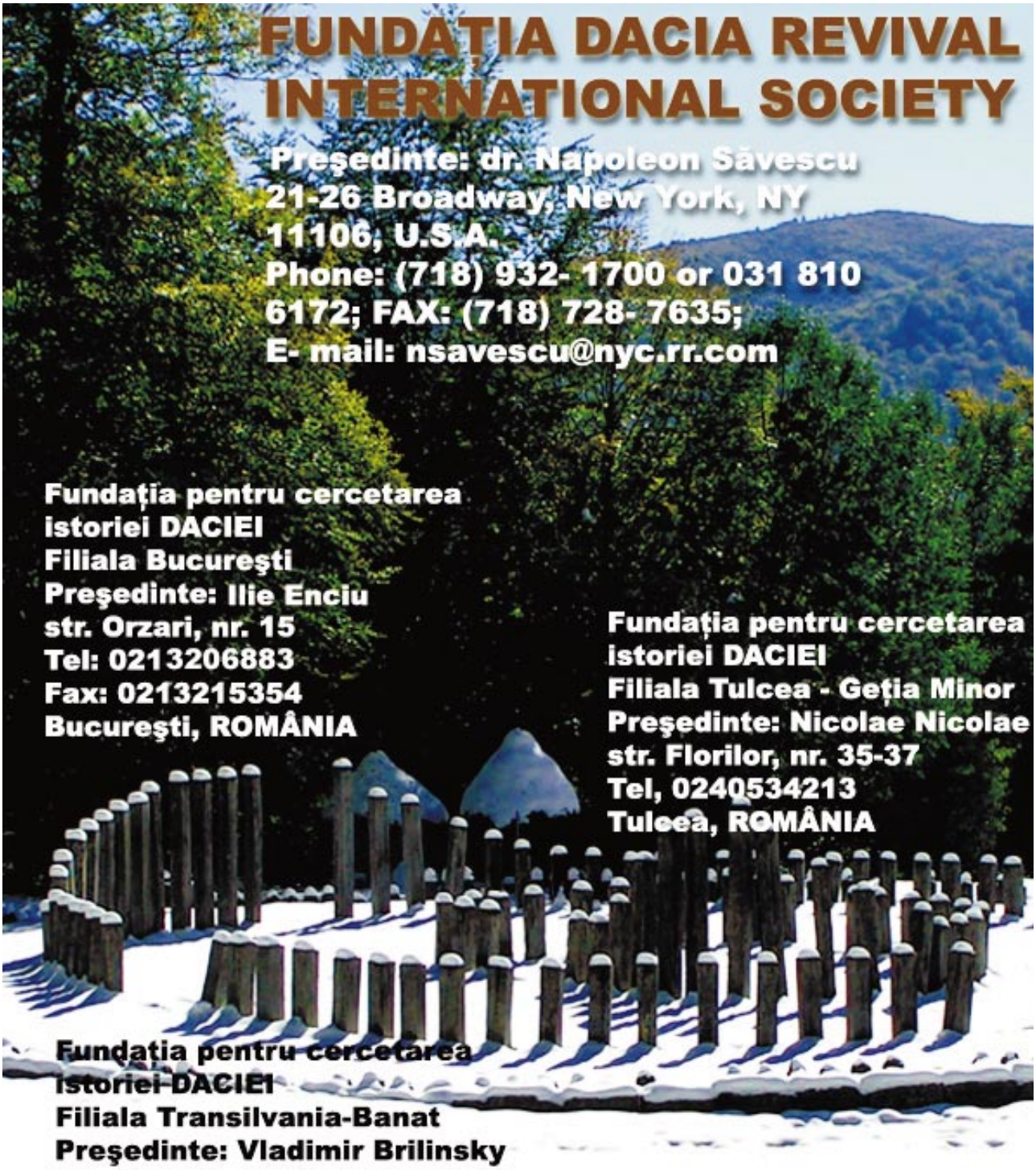

FUNDAȚIA DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY

Președinte: dr. Napoleon Săvescu
21-26 Broadway, New York, NY 11106, U.S.A.
Phone: (718) 932- 1700 or 031 810 6172; FAX: (718) 728- 7635;
E- mail: nsavescu@nyc.rr.com

Fundația pentru cercetarea istoriei DACIEI
Filiala București
Președinte: Ilie Enciu
str. Orzari, nr. 15
Tel: 0213206883
Fax: 0213215354
București, ROMÂNIA

Fundația pentru cercetarea istoriei DACIEI
Filiala Tulcea - Geția Minor
Președinte: Nicolae Nicolae
str. Florilor, nr. 35-37
Tel, 0240534213
Tulcea, ROMÂNIA

Fundația pentru cercetarea istoriei DACIEI
Filiala Transilvania-Banat
Președinte: Vladimir Brilinsky
str. Carpați, nr. 12, bl F, ap. 11
Tel: 0254223853
Fax: 0354104424
E-mail: malus_dacus@yahoo.com
Deva, ROMÂNIA

Dacă doriți să deveniți membru al Fundației DACIA REVIVAL, vă invităm să vă adresați uneia din filialele ce aparțin acestei fundații